

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

ראה

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרן מצלי ברכה'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ראה

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

ראה אגבי, שתמיד תשגיח על נקדת יהודי שקף שהוא משרש אבות אברהם יצחק ויעקב שלא יתקלקל חלילה, ויהיה נמשך לשורש קדשה לתקן נפשה באמת, כי הרבה טעות ומטעין יש, על כן לא תאמין בעצמך קלל, אף על פי שתראה אותך עם מדרגות גדולות, אהבה ויראה ומחין קדשים בהארה נפלאה עד פלות הנפש מעין עולם הבא, אל תאמין בעצמך קלל, ותמיד יהיה נפשך ולבך מאיף ושפל לפני קונך, כי בקל יוכל לדחות פמו שאמר מן אור ישראל אש הרב ישראל בעל שם, דא שנוער איך שיש איש בעולם ששומע תורה מפומא דקודשא בריה הוא ואינו מאמין לעצמו שלא יתדחה לנוקבא דתו"ר ר"ל

(היכל הברכה)

אוצר פניני החסידות

- א גנזי יוסף | פְּרַשְׁת 'ראה' - ראשי תבות ר"ח אָלּוּל ה'יום
- א תורת אמת | קודם חדש אלול קוראים פְּרַשְׁת ראה שמורמו בה שתכף פֶּאָשֶׁר יהודי מתעורר לתשובה מסייעו לו משמים
- ב דברי בינה | חדש אלול - המעשר של כל חדשי השנה
- ב אמרי יהושע | ה'יצא השדה שנה שנה' - רמו לעשיית תשובה בחדש אלול בו שנה יוצאת ושנה נקנסת
- ב לקוטי שירות | שיבות מצות צדקה לחדש אלול - יש להרבות בחדש זה בצדקה יותר מכל ימות השנה
- ב לחזון נבועם ה' | על האדם להתחזק להיטיב מעשיו בחדש אלול על אף ידיעתו שלאחר הימים הנוראים יכל מכף פיון שקל התעוררות פועלת ומניחה רשימה בפפש
- ד פנים יפות | 'קראוהו בהיותו קרוב' - לא להתמין לשוב בראש השנה אלא להקדים בראש חדש אלול
- ה פתוחי חותם | סמיכות פרשיות עקב - ראו, רמו שלא יתעסק בהנאות העולם החמרי החולף
- ו אור לשמים | על האדם לעשות לעצמו נתיבות ושביליו להדבק בהשם יתברך גם בעת עסקו בעניני העולם הזה
- ו אור הגנון לצדיקים | 'ואכלת לפני ה' אלקיך' - יש לאכל בקדושה כאלו אוכל לפני ה' בית המקדש
- ז לב שמחה | 'ראה אנכי' - צווי לבחר בכל יום בטוב
- ח לקוטי יהודה | למוד ממלחמות נפוליון לדרך המלחמה ביצר
- ח אור ישרים | אכילת חסידים בעת התאספותם אצל רבם וכן בינם לבין עצמם נחשב ממש כאכילת מעשר שני
- ט שם משואל | עובד השם אינו בא לטעות לסבר על עברה שהיא מצוה
- י לקוטי תורה | ההתבוננות במדינה את גלוי הדעת פאדם
- יא זכרון זאת | המרחם על הבריות זוכה לבנים קדי שיתרבו רחמי
- יא פתוחי חותם | 'ראה תמיד את ה' כנגדו ובזה יתבשל לחטא ויגביר חילות הקדושה
- יא דברי תורה | אמרה נאה בין היהודי הקדוש ובעל ראש הברזל זיע"א
- יג פתוחי חותם | נתינת הצדקה בשמחה ובעני יפה
- יג תורת חיים | בשבת קדש שאין לאדם כל דאגת פרנסה הוא הזמן המכשר ביותר לחזר בתשובה שלמה
- יד תפארת שמואל | עם התקרב קדשת השבת מתעוררת באדם מדת האמת ומתעורר לתשובה
- יד גנזי המלך | קדשת שבת הוא תקון גדול וסייע לקבלת התשובה
- טו שם משואל | בשבת זוכה אפלו המצוי במצב מתוך מאד לתשובה

אוצרות גאוני הדורות

- טו בית אהרן | בטול פייסו של מלשה רבנו להקב"ה 'לי צויתרה'
- טז ציון במשפט תפדה | בשכר האמונה זוכים לברכה בעולם הזה
- טז ידות אפרים | השתתפות בצער גלות השכינה
- טז קנה אברהם | הירודף כל ימיו להרבות הונו וימנו מאבד גופו ונפש
- יז זכרון משה | יהיה חביב הים על האדם קמים מתוקים ואעפ"כ ישפכנו חממת צווי המקום
- יז דן מדניאל | כל מה שאסר הקב"ה התייר דבר כנגדו
- יח ילקוט הגרשני | גנאי לישראל לבטל אסורים אף כשמתר על פי הדיו
- יח חמדת ישראל | העשיר יהיה כל מגמתו ליראה את ה'
- יח בית ישראל | סיוע לעני קדם שפיל ליוטא התחתונה
- יט שם משואל | הקופץ ידו מפתיות צדקה נענש תחלה בגופו
- יט מערכי לב | וכי משלף אני אוכל
- כ עפעפי שחר | על ידי נתינות רבות לצדקה זוכה למדת הנדיבות
- כ רבי יעקב כולי וצ"ל | אף במצות הצדקה מתר לנסות את ה'
- כ משה זבולון | אפלו נתת צדקה מאה פעמים, המשך לתת
- כא בנין אריאל | הטעם שנאמרה מצות הענקה רק במשנה תורה
- כב נחלת יעקב | מחילת העונות בזכות השמטת החובות
- כב ויעש אברהם | מחילת עונות החתומים בכתב ידו
- כב דברי שאול | האשטת היד לקבלת חובו בעת שאומר 'משמט אני'
- כג נפש יהונתן | התובע חובות הנכרי ומשמט חובת של ישראל הרי זה סימן שפונתו לשם שמים
- כג מעשי צדיקים
- כג ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
- לב זוהר הקדוש | עם פרוש הכתי והכבוד
- לו

נושאים בפרשת ראה

שיכות הפרשה לחדש אלול

גנזי יוסף

רבי יוסף מסטאנוב זיע"א

פרשת 'ראה' – ראשי תבות ר"ח אלול היום

הנה הפסוק מרמז, ראה ראשי תבות ר"ח אלול היום. ברב שנים ראש חדש אלול בפרשת ראה, ולפעמים שבת פרשת ראה בראש חדש אלול. אנכי ראשי תבות אדם נידון כל יום (ראה ר"ח טו).

וזה צריך האדם לשום אל לבו בימי אלול לעורר תשובה. וזהו נתן לפניכם היום, ככל יום יראה האדם בעיניו שנדון או לברכה או לקללה חס ושלום, כמו שאמרו גבי קריאת שמע 'היום' (דברים ו 1) כל יום יהיה פחדשים (רש"י שם):

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

קודם חדש אלול קוראים פרשת ראה שמרמז בה שתכף כאשר יהודי מתעורר לתשובה מסייע לו משמים

ראה אנכי נתן לפניכם היום. מלת 'היום' מורה נחמה גדולה לכל פרט נפש מישראל, אשר נשבר לבו בקרבו על מעשיו ופעלותיו שעשה מעודו עד היום הזה ומכיר את גדל פחיתת ערכו, וכל מה שהאדם בא בימים עוד יותר נשבר לבו בקרבו על רבוי מעשיו הלא טובים שעד כה.

אמנם על זה מורה מלת 'היום', שבכל יום ובכל עת שהאדם נותן אל לבו ומתחרט

ממעשיו הישועה קרובה לבוא, ובו פיוס נותן הוא יתברך לפניו את הברכה, כי דברי תורה המה נצחיים, והפתוב הזה הוא לעולמי עד, ובכל יום ויום אמר הוא יתברך – ראה אנכי נתן לפניכם 'היום', דייקא.

ולזה כאשר יקרבו ימי הרחמים והרצון לכללות ישראל, הינו החדש אלול, שאז בודאי נכנס התעוררות בכל נפש ישראל לחשבון נפשו, קורין קודם ראש חדש הסדרא הזאת, לרמוז להאדם אשר הוא יתברך רואה את ההתעוררות והכנת לב האדם להתקרב אליו יתברך, ונותן לפניו תכף היום את הברכה.

וזה נרמז גם כמה דאיתא הרמז שראשי תבות 'אני לדודי ודודי לי' אותיות אלו"ל, הינו כשמתעורר המקבל באתערותא דלתתא שזהו 'אני לדודי', תכף ומיד מתעורר כנגדו הסייע דלעילא להשפיע לו שפע הישועה.

באור 'לשכנו תדרשו ובאת שמה'

וזהו גם כן ענין הפסוק הנאמר בסידרא זו 'לשכנו תדרשו ובאת שמה' (כ ה), הינו תכף כשיתעורר המקבל ומכין את לבו לשמו יתברך, שזהו 'לשכנו תדרשו', אזי מיד ובאת שמה', הינו שהשם יתברך נמצא לו ומקבלו.

וזהו גם כן ענין סיום הסדרא 'איש כמתנת ידו' (טו ז), הינו שתכף להכנת ופשיטת יד המקבל לקבל, אזי תכף 'כברפת ה' אליהיך אשר נתן לך' (פרשת ראה):

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מבניאלא זיע"א

חדש אלול – המעשר של כל חדשי השנה

זוהי מה שקורין זה הפרשה תמיד בחדש אלול, וכתיב בה פְּרַשְׁתַּם הַמַּעֲשֵׂרוֹת 'עֲשׂוּ תַעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זְרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה' (יד כב), שהוא רומז על החדש הזה. כי י"ב חֲדָשִׁים יֵשׁ בַּשָּׁנָה, וְחֹדֶשׁ נִסָּן וְחֹדֶשׁ הַסֵּף כִּלּוּ קוֹדֶשׁ לַה', וְנִשְׁאַר רַק עֲשָׂרָה חֲדָשִׁים בַּשָּׁנָה.

וכמו שצריך האדם לעשר את תבואתו אחת מעשרה, כמו כן צריכים לעשר את חדשי השנה, שיהא אחד מחדשי השנה קדוש בקדשת מעשר, כמו שכתוב 'הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה'' (ויקרא כו לב). וזה הוא חדש אלול, שהוא בחינת המעשר מכל החדשים, ואז מתגלה הרצון העליון שהיה בראשית הבריאה.

זוהי עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה, הינו, שגם בבחינת שנה, צריך אתה לנהוג בו קדשת מעשר באחד מן החדשים. ועל ידי שמקדשין ישאל החדש הזה בקדשה וטהרה אמתית, על ידי זה יחדש עלינו השם יתברך שנה טובה ומתוקה, וכל עניני הטוב מהעולם ועד העולם:

אמרי יהושע

רבי יהושע אשר מפוריסוב זיע"א

'היצא השדה שנה שנה' – רמז לעשית תשובה בחדש אלול בו שנה יוצאת ושנה נכנסת

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה (יד כב). אמרו 'היצא השדה שנה שנה', רומז על העת הזה של סמוך לראש השנה ששנה יוצאת ושנה נכנסת, דהוא

התחברות שנה לשנה, ראשית השנה וגמר של שנה.

שצריך האדם לתקן מה שעבר עליו בשנה היוצאת ולקבל עליו שלא יקלקל השנה הנכנסת, ואז הוא הזמן שנופל ראה ופחד על האדם מימא דינא ומבחינת מלכות של השם יתברך.

מוראו הגדול של רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א בעת אמירת המלכיות

וכמו שאמר מרן איש אלקים קדוש הגאון בעל קדשת לוי מברדיטשוב זצ"ל זיע"א שיא מאד בשעת אמירות המלכיות בראש השנה מזמנת השאלה שאיתא בגמרא (גיטין נו:) אי מלכא אגא אמאי עד השתא לא אתית לגבאי כל השנה שלפניה.

ולכן באמת עתה קדם ראש השנה הוא הזמן הנכון שישים כל אדם ללבו לתקן מה שפגם בכל השנה, ובפרט היום בשבת קדש שהוא זמן השפעת היראה עלאה, שבנגל להאדם לתקן פנ"ל:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

שיכות מצות צדקה לחדש אלול – יש להרבות בחדש זה בצדקה יותר מכל ימות השנה

כי יהיה כך אביון גו' לא תאמץ את לבבך גו' פתח תפתח גו' (טו ז-ח). על פי הירוע שכל הפרשיות שבתורה יש להן קשר עם הזמן שבו קורין אותן, מוכן, שיש שיכות מיוחדת בין מצות הצדקה לחדש אלול.

שהרי לעולם קורין פרשת ראה בשבת מברכים החדש אלול, או בראש חודש אלול. כלומר, שפחדש אלול יש להרבות במצות הצדקה יותר מבשאר ימות השנה.

ג, ויתרה מזו: כל מ' יום מראש חדש אלול עד אחרי יום הכפורים הם המשך והפצא אחת של ימי תשובה, כמבאר בפ"ח (סימן תקפ"א) 'מקרא אני לדודי ודודי לי ראשי תבות אלול וסופי תבות עולה מ' כנגד מ' יום מראש חדש אלול ועד יום הכפורים כי באלו מ' ימי [יום] התשובה מקבלת כו' דודו קרוב לקבל תשובה מאהבה'.

דמזה מוכן, שעל דרך שבפצרת ימי תשובה ישנו ענין מיוחד 'להרבות בצדקה', כן גם בחדש אלול, שראשית ההתחזקות בעניני תורה ומצוות שבחדש זה צריך להיות בענין הצדקה, 'להרבות בצדקה'.

ויש לבאר שזה נרמז גם בן בזה שהצרוף דשם הנייה שמאיר בחדש אלול יוצא מסופי תבות של 'וצדקה תהיה לנו פי' (משנת חסידים מסכת אלול פ"א מ"ד).

באר שיכות ה'צדקה' למשפט של ראש השנה על פי פנימיות הענינים

בהגדרת מהות העבודה של ראש השנה אמרו רז"ל (ר"ה לד'): שאמר הקדוש ברוך הוא 'אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר'.

עקר עבודת ראש השנה היא המלכת הכבוד אך אינו סותר לענין שהוא יום הדין

ועל פי זה נתבאר בכמה מקומות, שעקר עבודת ראש השנה היא הכתרת הקדוש ברוך הוא למלך על ישראל ('שתמליכוני עליכם'), ועל ידי זה למלך על העולם כולו.

ואין זה סתירה להמפרש שראש השנה ויום הכפורים הם ימי הדין, כי תרונותיהו איתנהו ביה: מצד הקדוש ברוך הוא, אמתית תכנם של ימים אלה הוא שמכתירים אותו למלך, דבר הנוגע בעקר (פנימול) להקדוש ברוך

מקור לדבר מדויק לשון הרמב"ם בהלכות תשובה

יש למצא מקור לזה מדויק לשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) – בענין עשרת ימי תשובה – וזה לשונו:

'אך' על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הפתיב רמז יש בו כלומר עורו ישנים כו' והטיבו דרכיכם כו' צריך כל אדם שיראה עצמו כו' חציו זכאי כו' עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם בלו לבך זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה כו'.

ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסק במצוות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כלם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בקתי כנסיות בדברי תחנונים ובכבושין עד שיאור היום'.

ומזה שהוציא הרמב"ם המנהג 'להרבות בצדקה' מן הכלל דמעשים טובים ולעסק במצוות, ועוד זאת, שהקדימו לשאר הענינים, מוכח, דאף על פי שבמים אלו צריך להיות התחזקות בכל עניני תורה ומצוות, הנה לכל לראש צריכים 'להרבות בצדקה'.

חדש אלול הוא מעין עשרת ימי תשובה בשלושה ענינים

ומזה יש ללמד מעין זה בענין חדש אלול, כיון שהוא מעין עשרת ימי תשובה בכמה ענינים:

א, אלול הוא חדש התשובה, בדגמת עשרת ימי תשובה. ב, כמו שעשרה ימים אלו הם הכנה לה'תתימה' דיום הכפורים (כמבאר במקראים), שזהו הטעם שמרבים בצדקה וכו' בימים אלו, כי הבינוני תולין אותו עד יום הכפורים אם עשה תשובה נחתם (לתיים) – כמו בן כל חדש אלול הוא הכנה לה'פתיבה' (תחלת הדין) דראש השנה.

נושאים בפרשת ראה

לְעֶשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה), וּמֵאִיִּךְ גִּיסָא זֶה נוֹגֵעַ לְזִכּוֹת בְּדִין.

וּכְמִדְגָּשׁ בַּלְשׁוֹן הַטּוֹר וְכָל הַמוֹסִיף לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים זְכוֹת הוּא לוֹ, דְּלִכְאוּרָה הָרִי זֶה תְּרַמֵּי דְסִתְרֵי, דְּבַקְשַׁת רַחֲמִים תְּכַנֶּה שְׂאֵף שְׂאִין לוֹ זְכוֹת מְבַקֵּשׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחַם עָלָיו, שֶׁהוּא הֵהָפֵךְ דְּזִכּוֹת הוּא לוֹ. אֲלֹא שֶׁהִדְרֵךְ לְזִכּוֹת בְּיָמִים אֵלּוּ הֵיא עַל יְדֵי שֶׁנִּרְגַּשׁ אֲצִלוֹ שֶׁתְּמִיד זָקוּק לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵאֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיתֵן לוֹ צְדָקָה וּמִתְּנַת חֲנָם.

וְכֵן לְאִיִּךְ גִּיסָא, שְׁגַם בְּזֶה שְׁמוֹסִיפִים בְּהַעֲבוּדָה דְתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים (כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר כְּמָה פְּעָמִים הִרְמִזוּ לָזֶה – שֶׁבְּרֵאשֵׁי תְּבוֹת דְּאֵלוֹי נְרַמְזִים כֹּל שְׁלֹשֶׁת הַעֲמוּדִים דְּתוֹרָה עֲבוּדָה וּגְמִילוּת חֲסִדִים, וְכֵן עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה וְעִנְיַן הַגְּאֻלָּה) – בְּזֶה גּוֹפֵא צְרִיכָה לֵהִיּוֹת הַהַקְּדָמָה דְּלִהְרַבּוֹת בְּצְדָקָה, כְּמִרְמִזּוּ (פַּנּוּל) בְּהַצְרוּף דְּשֵׁם הַגּוֹי שֶׁל חֲדָשׁ אֵלוֹל, הַיּוֹצֵא מִסּוֹפֵי תְּבוֹת וּצְדָקָה תְּהִיָּה לָנוּ כִּי.

וְעַל יְדֵי הַנְּהִיגָה זו, זוֹכָה כֹּל אֶחָד לְהַכְתֵּב וְלִהְתַּחַם בְּסִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְעַד שֶׁלִּפְנֵי רֵאשׁ הַשְּׁנָה יוֹדְעִים שֶׁהֵם זוֹכִים בְּדִין – לְכַתִּיבָה וְחַתִּימָה טוֹבָה לְשָׁנָה טוֹבָה וּמִתּוֹקָה בְּטוֹב הַנִּרְאָה וְהַנְּגֻלָּה (חֵלֶק לֹד עַמ' 89

וְאֵילֶךְ):

לחזות בנעם ה'

רבי אברהם מסטריקוב זיע"א

עַל הָאֵדָם לְהַתְּחַזֵּק לְהִיטִיב מַעֲשָׂיו בְּחֵדֵשׁ אֵלוֹל עַל אֵף יְדִיעַתוֹ שֶׁלְאַחַר הַיָּמִים הַנוֹרָאִים יִפֹּל מִכָּךְ כִּיּוֹן שֶׁכֵּל הַתְּעוֹדְרוֹת פּוֹעֵלֶת וּמְנִיחָה רְשִׁימָה בְּנַפֶּשׁ

אֵת זֶה תֵּאֱכֹלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים, כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֵּאֱכֹלוּ, וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא תֵּאֱכֹלוּ טָמֵא הוּא לָכֵם (יד

ט"ו).

הוּא, וְכִהְלִשׁוֹן אֲמָרוּ לְפָנַי כו' כְּדֵי שֶׁתְּמַלִּיכוּנִי עֲלֵיכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ זֶה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי זֶהוּ דְּכָר הַנוֹגֵעַ לוֹ.

וּמִצַּד הַנִּבְרָאִים, וּכְפִי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל הַשְּׁפִיל אֶת עֲצָמוֹ לֵהִיּוֹת יוֹשֵׁב וְדָן כֹּל בְּאֵי הָעוֹלָם, הָרִי הֵם יְמֵי דִין וּמִשְׁפָּט שֶׁשׁוֹקֵלִין זְכוֹת הָאָדָם וְעוֹנוֹתָיו.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְכָאֵר דְּזֶה שְׂצָרִיךְ לֵהִיּוֹת רְבוּי בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ' הוּא מִצַּד הָעִנְיָן הַב' שֶׁבְּיָמִים אֵלֶּה, אֲבָל מִצַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִלֵּהִיּוֹת מְלֶךְ עַל עַם, הָרִי אֵין מְקוֹם בְּכָלֵל לְדִין וּמִשְׁפָּט שֶׁל הָעַם, שֶׁזֶהוּ דוֹקָא כְּאֲשֶׁר יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף מְלַכּוֹתוֹ וְדָן אֶת הָעַם.

וּבְכַדִּי לְפַעַל עִנְיָן זֶה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁפִּיל עֲצָמוֹ לֵהִיּוֹת מְלֶךְ עַל עַם, הָרִי זֶה עַל יְדֵי שֶׁנִּרְגַּשׁ אֲצֵל הָעַם בְּטוֹלֵם הַשֵּׁלֶם, שְׁגַם כְּאֲשֶׁר מִצַּד 'חֶשְׁבוֹן' הַזְּכוֹת וְהָעוֹנוֹת הָאָדָם הוּא צְדִיק וְזוֹכָה בְּדִין (וּפְשִׁטָא שְׂעֵשָׁה תְּשׁוּבָה כְּדָבָר), מִכָּל מְקוֹם הָרִי הוּא מִתְּפַלֵּל בְּתַחֲנוּנִים, וְיִתְרָה מְזוּ, הוּא מְרַבֶּה בְּצְדָקָה, בְּכַדִּי לְזִכּוֹת לְצְדָקָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – שֶׁזֶה מְבִיא 'שֶׁתְּמַלִּיכוּנִי עֲלֵיכֶם'.

כְּאוֹר שִׁיכוֹת שְׁנֵי הָעִנְיָנִים הַנִּלְכָדִים בְּחֵדֵשׁ אֵלוֹל

כְּשֵׁם שֶׁהוּא בְּהַדְּגָשָׁה וּבִהִיכַל הַמְּלֶךְ בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, עַל דְּרָךְ זֶה הוּא בְּזַעֲרֵי אֲנַפִּין (ב'שְׂדָה) – רָאָה לְקוּטֵי תוֹרָה פְּרִשְׁתַּנּוּ ד"ה אֵנִי לְדוּדֵי (לכ, ב וְאֵילֶךְ), גַּם בְּהַעֲבוּדָה דְּחֵדֵשׁ רַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת – חֲדָשׁ אֵלוֹל, שְׁגַם בּו יִשְׁנֵם ב' עִנְיָנִים אֵלוֹ:

מִצַּד אֶחָד הָרִי הוּא חֲדָשׁ רַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת עַד שִׁשִּׁי מִי שֶׁמְרַבֵּין לוֹמַר סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים מֵרֵאשׁ חֲדָשׁ אֵלוֹל וְאֵילֶךְ (לְשׁוֹן הַטּוֹר או"ח ר"ס תְּקַפָּא. וְרָאָה גַם חֲבוּר הַתְּשׁוּבָה לְהַמְאִירֵי (מֵאִמֵר ב' פ"א). אֲבוּדְרָהֶם בְּסִדְרַת תְּפִלַּת רֵאשׁ הַשְּׁנָה. וְעוֹד) (בְּדַגְמַת דְּכַרִּי הַרְמַב"ם

והוא יסוד גדול בדרך העבודה. דלכת הטירה הוא תמידי ונשאר לתמיד, ומשפיע על האדם בכל עת גם אם נדמה לו לכאורה שלא נשאר מזה כלום.

ולכן בהגיע חדש אלול, אל יאמר אדם בלבבו, מה לי להתחזק ולשפר דרכי ולשוב אל ה', הלא יודע אני שאחרי ימים הנוראים, אחר שוב למצבי הקודם, אלא יקח לו התחזקות מהלכות הדגים כנ"ל.

דמכל התחזקות של דרכי טהרה נשאר אצל כל יהודי, רשם ונקדה פנימית המשפיעה לתמיד ולכל המצבים, אף שיש עתים שאינה נכרת מבחורין. ומכח נקדה זו יש לבני ישראל כח להתחזק בעבודתם בכל הזמנים והמצבים, דענייני הטהרה והקדושה, אינם הולכים לאבוד לעולם ותמיד משאירים רשם נצחי באדם:

פנים יפות

רבי פנחס הלוי הורוויץ זיע"א

'קראהו בהיותו קרוב' – לא להמתין לשוב בראש השנה אלא להקדים בראש חדש אלול

יש לפרש מה שדרשו חז"ל בפסוק 'דרשו ה' בהמצאו' (ישעיה נה ו) אלו עשרת ימי תשובה (יבמות מט:), ואמר על זה 'קראהו בהיותו קרוב' – שלא נמתין אדם בתשובה עד ראש השנה, אלא בהיותו קרוב – דהינו בראש חדש אלול, כמו שאמרו חז"ל בראש חדש אלול שערי רחמים נפתחים והוא זמן בית דין לפני ראש השנה, וזהו 'בהיותו קרוב' (פרשת אחרי).

כל שעה מחדש אלול נחשבת ליום

הוא חסד השם יתברך שמתשב ימי אלול כל יום שהוא י"ב שעות שעה אחת ליום, והם ימי קדש המכפרים על ימי חול, והינו 'אספרם מחול רבובן' (תהלים קלט יח), שימי

מפסוק זה הנקרא בחדש אלול, ראוי לקחת חזוק ולמוד בעבודת ה'. דבנקרא חלין (סו.) שנינו סימני הטהרה של הדגים הכשרים: בדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת. יש לו עכשו (סימנים) ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון אקונס וכו' הרי זה מתר.

ויסוד הדין הוא מדרשת חז"ל מהפסוק בפרשת שמיני (ויקרא יא ט) 'את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים'. דהינו, שאם בשהותם במים היו לדגים סימני טהרה סנפיר וקשקשת, אז אף על פי שאחר כך בשצדום ועלו ליבשה נשרו מהם הסימנים ואין נראים עליהם עוד, מכל מקום הדג כשר לאכילה, וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך יורה דעה (סימן פג ס"ג).

למוד לענוו הנ"ל מהדגים – כח הטהרה הוא תמידי ונשאר לתמיד

ולמדנו כאן יסוד בעבודת ה'. כי לכל איש יהודי יש לפעמים זמן טוב שמתעורר ומתחזק בקדושה ובטהרה ונקרים עליו 'סימני טהרה'. אמנם לאחר זמן נחלשת ההתחזקות ובאים עליו נסיונות קשים, ונחלשת ההשפעה מההתעלות שהיתה לו מקדם. אבל אסור לו להתיאש בראתו שאין לו תועלת ממה שהתעלה והתחזק מקדם, אלא יקח חזוק מן הדגים.

דכל דג שהיו עליו 'סימני טהרה' מלפני כן, אף על פי שאחר כך נשרו הסימנים והלכו, מכל מקום נשאר הדג בטהרתו, וכשר הוא לאכילה – כן האדם, אף על פי שאין מרגיש עתה שום 'סימן טהרה' מן ההתעוררות הקודמת, מכל מקום בפנימיותו בודאי נשאר טהור, ויש עליו רשימה דקדושה (די טהרה בלייבט), ובלי ספק שכל התעוררות והתחזקות בענייני טהרה בחדש אלול, ממשיכים השפעה בכרבה לשאר ימות השנה.

נושאים בפרשת ראה

ראה עקב, דהינו, ראה האחרית שהיא עקב
שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה
ולראות מה יהיה בסוף:

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

על האדם לעשות לעצמו נתיבות ושכילין
להבדק בהשם יתברך גם בעת עסקו בעניני
העולם הזה

אמרש מקדם פרושו של כבוד אדמו"ר מורנו
הרב יעקב יצחק זצלה"ה מלובלין,
פי צריך האדם להיות תמיד בדבקות הבורא,
ברוך הוא, אבל היאך יוכל לעשות כן, הלא
הוא בעולם המעשה, וצריך לדבר לפעמים עם
בני אדם או לסחר סחורה ודומיהן – על כן
צריך האדם לעשות לעצמו נתיבות ושכילין
שגם בעניני עולם הזה יהיה בהם בדבקותו
יתברך שמו.

באור הכתוב 'השמר לך פן תעזוב את הלוי'
על דרך הנ"ל

וזה פרוש הכתוב השמר לך פן תעזוב את הלוי
(יב יט), רומז לדבקות, ועל ידי מה יוכל
לקיים זאת ולדבקה בו, ומפרש הפסוק והולך,
כל ימיד על אדמתך, דהינו שתמשיך מבהירות
עליון, 'על אדמתך' לעניני העולם הזה, ותהיה
מקשר תמיד בהבורא ברוך הוא. עד כאן
דבריו:

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מ'עליחוב זיע"א

'אכלת לפני ה' אלקיך' – יש לאכל בקדשה
כאלו אוכל לפני ה' בית המקדש

ואכלת לפני ה' אלהיך (יד כג). פרוש האכילה
תהיה כל כך בקדשה – כאלו אתה

אלול הקדושים ירבון על ימי החל של כל
השנה.

וזהו שתקנו בסליחות לעמד קדם היום –
כדי שירבו יותר מימי החל. וזהו שאמר
'הקיצתי', פרש רש"י שמקיצין מן השנה, ואמר
'ועודי עמך' שהוא לשון תוספות, שעל ידי
תוספת הלילה ירבון יותר על ימי החל.

רמז להמשים יום מר"ח אלול עד הושענא
רבה

ועוד רמז על זה מה שאמר הנביא (ירמיה נ
ט) 'בנימים ההם ובעת ההיא וגו' יבקש
את עון ישראל ואיננו, ורמז מלת 'ההם'
שמספרו חמשים, על חמשים יום מן ראש
חדש אלול עד הושענא רבה, ואמר 'בעת
ההיא' מספרו כ"א, שהוא מספר הימים מן
ראש השנה עד אחר הושענא רבה (פרשת אחרי):

התקדשות בעת העסוק בעניני העולם

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

סמיכות פרשיות עקב – ראה, רמז שלא יתעסק
בהנאות העולם החמרי החולף

יש לרמז מלת 'עקב' הנאמרה בפרשה הסמוכה
לה (לעיל ז יב) עם מלת 'ראה', וכך אומר:
ראה עקב, כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם
הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא
שאתה הולך לו שהוא עולם קבוע, שאין
טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת
לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה
יש לו בזה.

לכן העקר הוא כי מה שמבקש האדם הוא
הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו
נהנה ממנו מה תועלת יש באסיפתו. לזה אמר

עבודת השם יתברך, כי לא תוכל שאתו, על ידי עזלות ופתוי הניצר הרע ולא תרצה להתקרב לדבקות השם יתברך.

הרי על ידי זה כי ירחק ממך המקום, השם יתברך שנקרא (ב"ר סח ט) מקום מקומו של עולם יהיה רחוק ממך, כענין 'אם תעזבני יום ימים אעזבך', ומשל למה הדבר דומה כו'.

על כן ונתת בכסף, פרוש תתן כל כסף לכסף מאד לדבקות השם יתברך ולמצותיו וכו' ועל ידי זה והלכת - בכונתך אל המקום כו'.

גם בתאוות העולם הזה יכסף לכורא יתברך ו**עוד** אני נותן לך עצה, ונתת הכסף, פרוש אפלו כל כסף ותשיקת עולם הזה, תתן ככל אשר תשאלך נפשך - הנצחית, אפלו בכקר ובצאן ובנין ושכר, שהם תאוות והנאות עולם הזה, יהיה הכסף שתוכל לעבד את הקדוש ברוך הוא יתברך להעלות מכל דבר ניצוצין קדישין:

פְּרַשְׁתִּי רֵאָה

הצדיק הקדוש מלובלין זלה"ה זי"ע, ויברך נסעו לביתו עבר דרך עיר אחת והצריך ללון, והיה לו בעיר הזאת חבר איש חסיד וירא ה' שהיה מכיר אותו ורצה להתאכסן בבית החבר.

כאשר שבים מהצדיק צריך האדם לאחו במדרגה של יוכל לומר על עצמו אני

וכאשר בא לעיר בלילה, דפק על דלתותיו, וישאל החסיד הפעל הפית: מי הוא זה, ענה זה שבחויך אני הוא. וכאשר פתח וראה אותו אמר לו: אתה הוא שאמרתי אני,

אוכל לפני ה' בבית המקדש, וזהו שאמר 'במקום אשר יבחר ה' לשכון שמו שם'.

יאכל בקדשה כאלו אוכל מעשר ותרומה בטהרה

והשלחן יהיה דומה למזבח כאלו משלחן גבוה הוא זוכה, ויהיה אכילתך כל כך בקדשה כאלו אתה אוכל מעשר דגנך כו', כמו הראשונים דיש שהיו אוכלין על טהרת מעשר ותרומה וטהרת הקדש וטהרת חטאת כדי להרגיל את עצמם בקדשה, וזהו שאמר 'למען תלמד לראה'.

וכן ואכלת שם, פרוש לא יהיה אכילתך כאן בגשמיות, כי אם ואכלת שם, כאלו אתה אוכל שם בבית המקדש לפני ה' אלהיך, ויקים זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא כב), ועל ידי זה וישמחת אתה ויביתך'.

'ונתת בכסף' - מי שדרך ה' רחוקה היא למשא בעיניו יכסף ככל כחו לקדשה ועל ידי זה יתקדם בעבודתו יתברך

וכי ירבה ממך הדרך, פרוש אם יהיה רב בעיניך דרך ה', ויהיה בעיניך למשא

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקלה (יא) (כו)

תולדות יעקב

רבי יעקב מבארנוב זי"ע"א נבד רבי אשר ישעיהו מופשיץ זי"ע"א

כאור הענין שעל 'אנכי' יש טעם תביר מעשה בחסיד שנסע לחוזה מלובלין זי"ע"א

ראה אנכי נתן. ואיתא על תבת 'אנכי' טעם תביר: נראה לי לפרש על פי מה ששמעתי אומרים, שחסיד אחד נסע מאת הרב

דשתי דברות ראשונות מפי הגבורה שמענום, ולא שכחנום, לכן אפשר תמיד לראות את האנכי וכו', וזה 'ראה אנכי נתן לפניכם היום וגו'', וזהו 'את הברכה אשר תשמעו', כי זו היא הברכה:

ונתתם את מצבתם ושבתם את מצבתם וגו'
 (דאמר רבי יהושע בן לוי גרועי עבודה זרה קודמין לכבוש ארץ ישראל, כבוש ארץ ישראל קודם לבעור עבודה זרה, דתני רב יוסף ונתתם את מזבחתם, והנח ושבתם את מצבתם, והנח וכו', אמר רב הונא הנח ודרף ואחר כך שרף, ע"ז מה: (יב א)

לקוטי יהודה

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

למוד ממלחמות נפוליון לדרך המלחמה ביצר

כבוד קדשת אבי אדוני זקני מרן אדמו"ר וצ"ל אמר בשם הרבי רבי בונים וצ"ל, שהקיסר נאפאלעאן (פלף אדיר) המציא תחבולה חדשה במלחמה.

כי מעולם היה המנהג לצור על מבצר בכל הפחות, עד שהיו כובשין אותו לגמרי, והוא המציא תחבולה להעמיד מגן מסביב על המבצר, וללכת הלאה למלחמה.

ומזה למד הרבי רבי בונים וצ"ל על יתדות, לבלי לעמד לחרם על דבר אחד פל ימי תייו, רק להעמיד מגן ולילף לדבר אחר.

וסים כבוד קדשת אבי אדוני זקני מרן אדמו"ר וצ"ל, שזה הפרוש בגמרא (ע"ז מה: (ג) גרועי עבודה זרה קודמין לכבוש ארץ ישראל, כבוש ארץ ישראל קודם לבעור עבודה זרה:

לא כף נוסעים מהצדיק שהיה יכול עוד לומר 'אני' שמשמעותו שהוא אדם והוא איזה דבר, אבל אין צריכין לידע מעצמו כלל ושללא לכנות עצמו בשם אני.

באור הפסוק והטעמים על דרך הנ"ל

ועל פי זה יש לפרש, שהתורה הקדושה הזהירה פאן על עונה, ונרשם תביר בתבת אנכי, כי 'תביר' פרושו לשון שבר ובטול, שישבר את עצמו לגמרי וממש לא יהיה יכול לכנות את עצמו אפלו בתבת 'אנכי', כמרמוז בטעם:

לב שמחה

רבי שמחה בונים מגור זיע"א

'ראה אנכי' - צווי לבחר בכל יום בטוב

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וגו'. יש לבאר שהוא מצות עשה להבחין בכל יום בין טוב לרע, וכדאיתא בשפת אמת בשם החדושי הרי"ם ז"ל 'ראה אנכי נתן לפניכם' שנקבע בכל איש מישראל שיוכל להבחין ולבחר רק בהברכה, ועל זה מברכין בכל יום הנותן לשכוי בינה וכו'. וזה ראה 'אנכי' לכל אחד.

'ראה אנכי' - לראות את השם יתברך

יש לבאר ראה אנכי, כלפי מעלה, שרומז ל'אנכי ה' אלוקיך' (שמות כ ב) שבפעולת הדברות נדאיתא, לראות השם יתברך, כדכתיב 'וראיכם אתו וזכרתם וגו' ועשיתם וגו' (במדבר טו לט).

'ראה אנכי' - לזכר כל יום את מעמד הר סיני

גם יש לומר שקאי על מתן תורה, לזכר בכל יום מעמד הר סיני 'אנכי ה' אלוקיך', ובין

חברים ולקבל דברי תורה וחסידות אחד מתברר, שבוזה כל חזיק הדת פעת, והוי כנסיה לשם שמים והשכינה שורה שם, דהיא בבחינת מעשר שני שאכלו בירושלים – מקום עבודת השם יתברך (אור ישרים – רבי משה חיים קליינמאן, עמ' קד):

כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם (יג)
(ד)

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

עובר השם אינו בא לטעות לסבר על עברה שהיא מצוה

כי מנסה ה' אלקיכם אתכם. להבין הלא הוא סבר שמצוה היא, פי הוא מתנבא בשם ה', ואם בן מה ראיה היא זו שאינו אוהב השם יתברך, אדרבא בננתו לעשות רצון השם יתברך.

והענין, דכשעובד בשלמות אינו בא לדי טעות פנה שיסבר שזאת מצוה, וכדרך שאמר כבוד קדשת אבי אדמו"ר זצלה"ה על הגמרא חלין (א) שחד אמר שליעקב אבינו עליו השלום השטן נדמה לו כגוי, וחד אמר שפתימלמד חכם נדמה לו.

שהענין, שהיצר הרע הוא בבי אפנים, א' כגוי שמראה לו שאסור הוא ואף על פי כן מפתהו לעשות האסור, וכגוי שאין בו פת המעצור, והשני כפתימלמד חכם שמטעהו שזאת מצוה, ויעקב אבינו עליו השלום הכניס בכלל ישאל שלא יטעו כלל, והבין:

כי אם לפני ה' אלקיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו אתה ובנגד ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמתח לפני ה' אלקיך בכל משלח ירך (יב יח)

אור ישרים

רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א

אכילת חסידים בעת התאספותם אצל רבם וכן בינם לבין עצמם נחשב ממש כאכילת מעשר שני

הרב הקדוש מורנו הרב יחזקאל מקאזמיר זצק"ל, השיב למתנגד אחד שראה עדת חסידים שמפזרין מעות לאכל ולשתות ביחד סעודות.

ישאל להם המתנגד: אם באמת לשם שמים אתם מתכוננים, וכי לא טוב היה יותר שתפזרו מומן אלו על צדקה לעניים.

והשיב הוא ז"ל: הנה אברר לכם מן התורה שנה גדול מצדקה, שהרי מצינו אצל מעשרות, שבשנה ראשונה ושניה אחר שמטה צריכין להפריש מעשר שני, ואחרי זה בשנה השלישית צריכין לתן מעשר עני, וכן בשנה הרביעית והחמישית מעשר שני ובששית מעשר עני.

ומה היה המעשר שני, הרי לא היה רק לאכל ולשתות בירושלים עיר הקדוש עם רעים וחברים כדכתיב אתה ובנגד וגו' והלוי וגו', והרי לך שתורה הקדושה הכפיל והקדים זה למעשר עני.

ובזמן הזה מה שהחסידים מתאספים ביחד לקבל אוילפון מן הצדיק ואוכלים ושותים שם ביחד זהו ממש כמו המעשר שני שאכלו בירושלים.

והוא הדין כשמתאספים ביחד – אף שלא אצל רבם – משום אהבת רעים ודבוק

פרוש באור וזיו בעלמא, כמשל זיו השמש מהשמש שאינו מערף מהותו כלל, כן השתלשלות והתהוות כל העולמות הם רק בחינת הארה והארה דהארה כו', 'באורף' – הם עולמות עליונים – נראה אור' הם עולמות תחתונים שהם הארה דהארה כו'.

הטעם שנאמר כי 'עמך' מקור חיים ולא כי 'אתה'

ולכן אמר פי 'עמך' ולא אמר פי 'אתה' דהנה משמע שאתה בעצמך כביכול הוא המתלבש כו', אבל 'פי עמך' פרוש שמקור חיים הוא בטל וטפל עמך שנמשך מבחינת זיו בלבד, כי מהותו ועצמותו יתברך כביכול אינו בגדר השתלשלות והתלבשות כלל.

הבריאה נקראת 'יש מאין' להורות על אין ואפס וכלא חשיב שאינה מבחינת עצמותו ומהותו יתברך רק בחינת זיו והארה ממנו

ולכן נקרא הבריאה יש מאין, דהינו מבחינה ששהו כאין ואפס וכלא חשיב, שאינה מבחינת עצמותו ומהותו יתברך כלל רק בחינת זיו והארה ממנו יתברך.

והוא בחינת ומדת מלכותו יתברך, וכמו שנאמר 'מלכותך מלכות כל עלמים'

(תהלים קמה יג), שעל ידי שעלה במחשבתו יתברך אנא אמלוך כו' שבחינת מלוכה הוא רק בחינת שם שהיא התפשטות לזולתו להיות שמו נקרא מלך עליהם שאין זה אלא זיו כו'.

באור הפסוק 'אתרי ה' תלכו' על דרך הג"ל

וזהו ענין 'אתרי ה'', בחינת אחורים, ומזה נמשך 'תלכו', היא בחינת אהבה שנקראת

בשם הליכה כמו שנאמר 'הלוך ונסוע הנגבה', שפאשר יתבונן ויעמיק בשכלו ויתבוננתו מקרב איש ולב עמק שכל השתלשלות העולמות אינן אלא זיו כו' ממילא ימשך לאהבת ה' לברו, וכמו שנאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו'.

אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו וכו' תדבקון

(יג ה)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

ההתבוננות מביאה את גלוי הדעת באדם

להיות גלוי הדעת באדם, הינו פאשר תתבונן נפש השכלית בגדלת אין סוף ברוך הוא כל חד לפום שעורא דיליה, ויכמאמר ר"ל (אבות פ"ג מ"ז) אם אין בינה אין דעת, שעל ידי התבוננות נעשה הרחבת הדעת להגדיל האהבה המסתרת בלב שהיא בהעלם מבחינת נקדה חדא, ועל ידי ההתבוננות נגדלת ונתרבה האהבה ויוצאת מהעלם אל הגלוי כו'.

רמו להתבוננות בפסוק 'אתרי ה' אלקיכם תלכו'

וענין התבוננות זו שגורמת הגדלת אהבה זו היא מבארת בפסוק 'אתרי ה' אלקיכם תלכו'. כי הנה באור ענין 'אתרי' ובאור ענין 'תלכו', הוא על פי מה שנודע מאמר 'המתחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית' (ברכת יוצר), שבכל יום מתחדש חדוש הבריאה מאין ליש, וכמו שהיתה תחלת הבריאה בששת ימי בראשית מאין ליש ממש, כמו כן עתה מתחדשת הבריאה יש מאין ממש כו'.

באור ענין 'יש מאין'

ולהכין ענין יש מאין, והלא פתיב פי ממש הכל' (דה"א כט יד), וכלא קמיה פלא חשיב כו', שכל מה שלמטה מטה הוא פלא וכאין כו', ולמה נקראת הבריאה בשם יש מאין, והלא נהפוך הוא.

אך על זה אמר דוד המלך עליו השלום כי עמך מקור חיים באורף נראה אור' (תהלים לו י), שהאמת הוא שמקור החיים הוא עמך כי ממש הכל, ומכל מקום נקרא יש מאין, כי באורף נראה אור'.

יש לְבָאֵר, דְּהֵנָּה מֵאֵן דְּרַחֲמִים רַבָּנָן כּו' (שבת כג:) פֶּרַשׁ רַש"י נוֹתַנִּין לוֹ בְּנִין רַבָּנָן שֵׁיִאָהֵב אוֹתָם, וְכֵן פֶּאֵן וְנַתַּן לָךְ רַחֲמִים עַל יְדֵי זֶה וְרַחֲמֵךְ וְהַרְבֵּךְ לְהִיּוֹת לָךְ רַחֲמִים יוֹתֵר, כִּי רַחֵם הָאֵב עַל בְּנֵים:

בנים אתם לה' אלהיכם לא התגדרו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וכך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה (יד א-ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
 ראה תמיד את ה' כגדרו וכזה יתביש להטא
 ויגביר חילות הקדשה

אֲפֹשֶׁר לְרַמֵּז, דְּהֵנָּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָרָם ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם קְדוֹשׁ, וְעַל יְדֵי תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שִׁיְהִיו עוֹשִׂים מְגִבְרִים וְעוֹשִׂים חַלְלִים שֶׁל קְדוּשָׁה לְהַגְדִּיל וְלְהַאֲדִיר מַחֲנֵה שְׂכִינָה, שֶׁעַל יְדֵי עֶסֶק הַתוֹרָה שְׁעוֹסֵק בָּהּ לְשִׁמְיָה וְעַל יְדֵי מַצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שִׁיעֲשֶׂה לְשֵׁם שְׁמַיִם נִבְרָאִים מְלֹאכִים טוֹבִים כְּיָדוּעַ. וְכֵן חֵס וְשְׁלוֹם בְּהַפֵּךְ, כְּשֶׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ נִבְרָאִים מְלֹאכִים רָעִים וְנַעֲשִׂים חַלְלוֹת הַסְּטָרָא אַחְרָא.

והגורם לְזֶה אוֹ לְזֶה הוּא, אִם תְּמִיד הָאָדָם מַשִּׁים ה' נִגְדַּ עֵינָיו וְיוֹדֵעַ בְּבִרוּר שֶׁהוּא מְשַׁגֵּיחַ בּוֹ בְּכָל פְּרִטְיוֹ וּמַחְרִיא מִמֶּנּוּ, בְּזֶה בּוֹדָאי יְבוֹשׁ וְיִכְלֵם וְלֹא יִסוּר מֵאֲחֵרֵי ה', וְכִמּוֹ שֶׁאֲמַר דּוֹד הַמְּלַךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים טו ח) 'שׁוֹיִתִּי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד כִּי מִיְמִינִי בַל אָמוּט'. וְאִם מְסִיר מְסִנֵּה הַבּוֹשָׁה מֵעַל פְּנָיו וְאִינוֹ חוֹשֵׁב בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ שֶׁהוּא מְשַׁגֵּיחַ בּוֹ, בְּזֶה נִמְסָר בְּיַד הַסְּטָרָא אַחְרָא וְנִשְׁקָע בְּכָל מַדּוֹת רְעוּת. וְהֵנָּה 'עֵינִי עִם הַכּוֹלָל גִּימְטְרִיא סְמָא"ל, לְרַמֵּז דָּאֵם הָאָדָם שׁוֹמֵר עֵינָיו מִקְרָאוֹת בְּרָע,

וְלִהְיוֹת בְּחִינַת הַלִּיכָה בְּאַהֲבָה זֶה מִמְדַּרְגָּה לְמִדְרַגָּה דְּכַמְּהָ דְרַגִּין עַל דְרַגִּין עַד אֵין חֶקֶר, וְאַהֲבָה זֶה הִיא גְדוּלָה וְנִפְלְאוּת לְאֵין קֶץ וְתַכְלִית לְהַתְעַנֵּג עַל ה' מִמַּשׁ תַּעֲנוּג נִפְלֵא לְאֵין קֶץ, מֵאַחַר שֶׁבְּאֲמַת כָּל הָעוֹלָמוֹת אֵינֶן אֶלָּא זִיו כּו', וְכַתִּיב 'הוֹדוּ עַל אֲרֶץ וְשָׁמַיִם וַיְרִם קֶרֶן לְעַמּוֹ כּו' לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְרִבּוֹ' (תהלים קמח יג-יד), שֶׁהֵם קְרוּבֵינוּ מִמַּשׁ 'כִּי חִלַּק ה'' מִמַּשׁ 'עַמּוֹ'.

שמחת הנפש המשכלת ומתבוננת בחיי החיים
 ברוך הוא

ואי לְזֹאת מַה מְאֹד תִּהְיֶה שְׂמֵחַת הַנֶּפֶשׁ גְּדוּלָה לְאַלְקִים וְאַהֲבָה בַּתְּעוּנָגִים. וְעַל זֶה נֶאֱמַר 'עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה', הִיא שְׂמֵחַת הַנֶּפֶשׁ הַמְשֻׁפָּלֶת וּמִתְבּוֹנְנַת בַּה' חַיֵּי הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא.

ואמרו רַב"ל (אבות פ"ד מ"ז) כִּפֶּה שְׂעָה אַחַת בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הֵזֶה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, לְפִי שְׁתֵּי עוֹלָם הַבָּא אֵינֶן אֶלָּא זִיו מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ כּו'. מַה שָּׂאֵין בֶּן תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

שענין תְּשׁוּבָה הוּא לְהַשִּׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ מְקוֹרָא וְשִׁרְשָׁא דְכוּלָּא. וְזֶהוּ גַם בֶּן מַה שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרַב כָּל', דְּהֵינּוּ יוֹתֵר מְעוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּקְרָא יוֹם שְׂכָלוֹ אַרְוֶף כּו':

ונתן לך רחמים ורחמך והרבך (יג יח)

זכרון זאת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
 המרחם על הבריות זוכה לבנים כדי שיתרבו
 רחמיו

ונתן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהַרְבֵּךְ. קִשְׁיָה 'רַחֲמֶךָ' נִיחָא מִדָּה כְּנִגְדַּ מִדָּה, 'וְהַרְבֵּךְ' אֵיךְ שִׁיךְ לְזֶה.

משום ד'עין' גימטריא סמא"ל, וכשאתה מסיר מסוה הבושה נתת יד לסמא"ל לשלט עלך, וזהו למת, כלומר בשביל מת שהוא סמא"ל השולט עליך.

משום שעם קדוש אתה לה' אלהיך, והקדש עקרה תלויה בעיניך, שאם אתה חושב תמיד ה' בין עיניך בזה נפרת קדשתו בך, ואם לאו, לאו. לכן הזהר מאד ושמר נפשך מאד:

פתח תפתח (טו יא)

דברי תורה

רבי חיים אלעזר ממונקאטש זיע"א

אמרה נאה בין היהודי הקדוש ובעל ראש הכרזול זיע"א

שמעתי בשם הגאון הקדוש היהודי מפרשיסחא, שהלך בהיותו בלובלין לדבר דברי תורה בפלפול עם הגאון מורנו הרב עזריאל ז"ל שנקרא ראש הברזל, שאלו אחר הדברים הגאון מורנו עזריאל להיהודי הקדוש:

הנה שמעתי רבכם, זהו הגאון הקדוש החוזה מלובלין זיע"ע, נוהג מדת חסידות, בהיותו בבית המרחץ והזעה, לזקק אתו פמה מסרקות ומשאילם לכני אדם העומדים סביבו שהצרכו לסרק ראשיהם, כדי לעשות גמילות חסדים שם בהיותו בבית המרחץ שלא יהיה בלא מצות גם שמה.

והלא נגד גמרא מפרשת במנחות (מג:): שדוד המלך ראה עצמו ערם בלא מצות אמר אוי לי שאעמד ערם בלא מצות וכיון שגזפר במילה נתישבה דעתו, והלוא היה יכול לקח אתו מסרקות לתנם לכני אדם ויקים גמילות

הרי הוא משים ה' נגד עיניו ובה לא יש לסמא"ל שליטה עליו, ואם עיניו פקח לראות ברע, הרי נתן שליטה לסמא"ל שהוא גימטריא 'עין', ונקטר בידו ועושה בו כרצונו:

הרמז בפסוקים

וזהו שאמר בנים אתם לה' אלהיכם, מזהיר משה רבנו עליו השלום לישראל ואמר, דעו כי אתם בנים לה', וכמו שהבן נותן כח באב ועוזרו גם אתם בן, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (שם סח לה) 'תנו עז לאלהים'. וכיון שפך הוא, השמרו מאד לנפשתיכם שלא תתעו מדרך השכל ותעשו בהפך ותתנו כח לסטרא אחרא, והחילות (שקיה) [שהיה] לכם לעשות בסטרא דקדושה תעשו אותם בסטרא אחרא.

וזהו לא תתגדדו, דהינו, לא תעשו גדודים שהם חילות לסטרא אחרא. ולא תשימו קרחה בין עיניכם, כלומר, דמי [ש]גורם לזה הוא אם תסירו מסוה הבושה מבין עיניכם ולא תחשבו ה', דבזה אתם נותנים שליטה לסמא"ל.

ומה שאמר בלשון הזה ולא תשימו קרחה, משום דהמשים יראת ה' בין עיני הרי הוא חושב כאלו מסוה פרוש על עיניו שלא ביט בשום דבר זולתי בבעל המסוה, ולזה חכמים זכרונם לברכה משתמשים בלשון הזה ואומרים, יהי רצון שיהיה מסוה הבושה על פנינו. ומי שאינו שומר עיניו, הרי עשה קריעה למסוה ונשארו קרוח ממנו.

וזהו לא תשימו קרחה, דהינו לא תעשו קריעה למה שבין עיניכם, שהיא מסוה הבושה. וכל זה למת, דהינו בשביל מת, שהוא סמא"ל הנקרא 'מת', כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג יעה). על פסוק 'על פי שנים עדים יומת המת' (להלן י"ז ט).

וזהו שאמר איש כמתנת ירו, ובלבד שתהיה כברכת ה' אלהיך, דהיינו, כמו שהוא נתן לך כף אתה צריך לתן בעיני יפה:

שבת קדש - תשובה בשבת

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

בשבת קדש שאין לאדם כל דאגת פרנסה הוא הזמן המכשר ביותר לחזור בתשובה שלמה

השבת היא המועד המתאים ביותר לתשובה, כפאשר האדם פנוי מכל מלאכה. וכנה יש לפרש את מאמרו ו"ל אלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה (יומא כ:).

והוא על פי מאמרו ו"ל (ב"ב טז:): 'אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו - מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם, תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה.

ויש לבאר הענין, פי האבן הטובה שהיתה לאברהם אבינו, היתה לה כח להחזיר אנשים בתשובה, ועל ידי זה נתרפאו כלם ברפואת הנפש, ולאחר פטירתו, נתלתה האבן טובה שבכחה רפואת הנפש - בגלגל החמה.

וזהו פרוש הגמרא 'אלמלא קול המונה של רומי, היינו אלמלא דאגת הפרנסה, שעוסקים בה בכל השבוע, נשמע קול גלגל חמה, היינו חוזרים בתשובה וזוכים לרפואת הנפש כנ"ל. על פן בשבת קדש שאין לאדם כל דאגת פרנסה, אזי הזמן המכשר לחזור בתשובה שלמה:

חסדים ולא יהיה שם ערם בלא מצות, עד כאן דבריו.

והשיכו הגאון הקדוש היהודי: תמהני על כבודו הרב שלא זכר משנה מפרשת בסנהדרין (כב). דאין רוחצין עם המלך, על פן לא היה יכול לעשות המלך דוד לעשות פן ונגם אין יכול למחל על כבודו שירחצו עמו, דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), מה שאין פן רבנו שפיר עושה (מהרורא

ה את נ:)

איש כמתנת ירו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך (טז זי)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

נתנת הצדקה בשמחה ובעין יפה

איש כמתנת ירו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. אפאשר לרמוז כפי מה שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאטה ושלך שלו, וכן בדרך הוא אומר (דבה"י א' כט יד) כפי ממך הכל ומידך נתנו לך.

והיינו, שבא משה רבנו עליו השלום כאן להזהיר לישראל, ואמר להם, אל ירע בעיניכם במתנות עניים, שהרי הקדוש ברוך הוא הוא שנתן לכם מה לתן, והוא שצוה לכם לתן לעניים, נמצא משלו אתם נוהגים, אם פן למה ירע בעיניכם.

וזהו שאמר איש כמתנת ירו, וזו המתנה שאטה נתן אל ירע בעיניך, שהרי לא נתת משלך כלום רק מכרכת ה' אלהיך אשר נתן לך.

אי נמי בא לרמוז דצריך לתן בעין יפה כמו שנתן לך הקדוש ברוך הוא בעין יפה.

שָׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וזהר ח"ב לא): כִּי הִרְשָׁעִים בַּגִּיהֶנֶם נַחִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהִטְעַם מִפְּרָסָם, מִשּׁוֹם דְּבִיּוֹם שַׁבָּת עָשָׂאוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנוּחָה לְכָל זֶרַע יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָף יִנּוּחוּ בּוֹ בֵּין הַחַיִּים בֵּין הַמֵּתִים, וְזוֹלַת מִי שֶׁלֹּא הָיָה מְשַׁמֵּר שַׁבָּת בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים אִף בְּמוֹתוֹ לֹא יִמְצָא מְנוּחָה.

ובא לְרַמּוֹ לְבַעַל תְּשׁוּבָה, כִּי הַשַּׁבָּת כְּשִׁישְׁמְרָנוּ כְּרֵאוֹי הוּא תְּקוּן גְּדוֹל וְסִיּוּעַ לְתְּשׁוּבָתוֹ, כִּי הֲלֹא תִרְאֶה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהוּא עוֹלָם הַדִּין וְהַחֲשׁוֹבֹן אִף הִרְשָׁעִים נַחִים בּוֹ, אִם כֵּן מִסִּיעַ אִף לְרִשְׁעִים לְתַתּ לָהֶם מְנוּחָה, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּשֶׁאֵדָם מִתְנַחֵם עַל הַרְעָה וּמִתְחַרֵּט וְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה וּמְשַׁמֵּר שַׁבָּת כְּרֵאוֹי, בְּנִדְאֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת הִיא סִיּוּעַ גְּדוֹל לְקַבְּלַת תְּשׁוּבָתוֹ:

תשובה מקבלת בשבת כיון שהדינים מתבטלים
בה

בראשית. רֵאשִׁי תְּבוֹת בְּשַׁבָּת שְׁוֹטְנִים יְיִוֹרְדִים אֶל תְּהוֹמָא רַבָּא. בָּא לְרַמּוֹ לְמַה שֶּׁכָּתַב בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב קלה): וּבְדַבְרֵי הַמַּקְבְּלִים ז"ל (ראה שער הכונות ענין ראש חודש), דְּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת רַחֲמִים גּוֹבְרִים וְכָל הַדִּינִים מִתְּבַטְּלִים וּלְפִיכָף אֵשׁ שֶׁל גִּיהֶנֶם כְּבָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, לְפִי שְׁכִיּוֹן שֶׁהַדִּינִים מִתְּבַטְּלִים, גַּם הָאֵשׁ שְׁבוּעֵרַת מַכְתָּם מִתְּבַטְּלַת וְכָבָה.

ולפיכך כִּיּוֹן שֶׁסְטָרָא אַחְרָא אֵינָן לָהּ שְׁלִיטָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, הַתְּשׁוּבָה מְקַבְּלַת בְּיוֹם הַהוּא, דְּאֵינן שְׁטַן מְקַטְרֵג שִׁיקְטְרֵג עֲלֵיו. וּלְפִיכָף צְרִיף לְהַתְּעוֹרֵר בְּעַל תְּשׁוּבָה בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וְלַהוֹסִיף תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה, כִּיּוֹן דְּיוֹם קְדוֹשׁ הוּא לְאַלְהֵינוּ, בְּנִדְאֵי דִּתְשׁוּבָה מְקַבְּלַת בְּיוֹם זֶה, דְּעַת רְצוֹן הוּא:

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

עם התקרב קדשת השבת מתעוררת כאדם מדת האמת ומתעורר לתשובה

יסוד וְשִׁרְשׁ הַעֲבוּדָה הִיא מִדַּת אֱמֶת, כִּי בְּאוֹר הָאֱמֶת יוֹדַע הָאָדָם אֲמַתּוֹ מִצְבוֹ, קֶצֶר עֲבוּדָתוֹ וְחֻבָּתוֹ. וְלִזְאֵת, בְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהִיא עֲלָמָא דְשִׁיקְרָא וְנִתְרַחֵק מִהָאֱמֶת, מְדַמֶּה הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא עוֹבֵד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּרֵאוֹי וְהַשְּׁלִים נַפְשׁוֹ וּפְעֻלָּתוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲבָל כְּשֶׁהוֹפִיעַ בִּיקְרוֹ אֹר קְדֻשַׁת שַׁבָּת קִדְשׁ, אֹר הָאֱמֶת, נִחְשָׁף בְּעוֹדוֹ אֹרוֹ, שְׂרֻאָה מַעֲשֵׂיו הַמְקַלְקְלִים.

באור לשון חז"ל 'ערב שבת עם השכחה'

וכמו שָׁאֲמָרוּ חַז"ל (שבת לה.) 'עֲרַב שַׁבָּת - עִם חֲשֵׁכָה', טָרַם יוֹפִיעַ אֹר יִקְרַת שַׁבָּת קִדְשׁ בְּתַקְפּוֹ יִתְחַזַּק הַחֲשֵׁף, שֶׁמִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּתַלּוּכּוֹתָיו מִבְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, וּבְמִדַּת אֱמֶת שֶׁלּוֹ זוֹכָה לְהִישׁוּעָה, שְׁנִתְקַרַב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקוֹר הָאֱמֶת, וְהִיָּה לְעַת עֲרַב יְהִיָּה אֹר - שְׂזוּכָה לְהַרְגִישׁ עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת מְתִיקוֹת הַשַּׁבָּת קִדְשׁ, וְרוֹמְמוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וכמו שֶׁפָּרַשׁ כְּבוֹד קְדֻשַׁת אֲחֵי אֲדָמוֹר הַקְּדוֹשׁ דְּבְרֵי חַז"ל 'עֲרַב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה' - מִתְחַשְׁבֵּה וְהַשְּׁפֹלוֹת נַעֲשֶׂה לוֹ עֲרַב וּמִתּוֹק מְנַעֲמוֹת וְדִידוֹת אֹר שַׁבָּת קִדְשׁ (פרשת צו):

גנוי המלך

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קדשת שבת הוא תקון גדול וסיוע לקבלת התשובה

בראשית רֵאשִׁי תְּבוֹת שַׁבָּת אִף תְּפִתָּה רִשְׁעִים בּוֹ יִנּוּחוּ. לְרַמּוֹ לְמַה

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

בשבת זוכה אפלו המצוי במצב מוזר מאד

לתשובה

שבת היא אהבה ורצון, מתנה מן השמים אפלו לבלתי ראויים ומתקנים לו, ועל כן אפלו עם הארץ אימת שבת עליו (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א).

רבזה יש לפרש מושבות דכתב רחמנא בשבת, 'שבת היא לכם בכל מושבתיכם' (ויקרא כג א), הינו בכל ענין שהיה מושב ישראל, אפלו חס ושלום במצב מוזר מאד, מכל מקום מאירה מדת שבת לישראל בצד מה על כל פנים, וכמים פנים אל פנים אי אפשר שלא יהיה קול דודי דופק על מיתרי לב ישראל באהבה (שבת תשובה תרפ"א):

בשבת כל אדם חבלי על התאוות רפויים וביכלת האדם בקלות לשוב בתשובה ולקבל

על מלכות שמים מכאן ולהבא

כתבו בספרים הקדושים ששבת הוא זמן מעמד לתשובה. דהנה איש שפכר פרק ממנו על מלכות שמים ועשה את אשר נצטווה שלא לעשות, משך עליו על שעבוד התאוות, ואם כן הרי הוא קשור בחבלי השעבוד שאינו מניחו להתישב בדעתו ולעשות תשובה ולקבל עליו על מלכות שמים.

אפלו עם הארץ אימת שבת עליו – כל אחר חלק העם הארציות שבו

אך בשבת שאפלו עם הארץ אימת שבת עליו, וזה קאי גם על כל איש ואיש על חלק עם הארץ שבו, ועל כל פנים אין שעבוד התאוות עליו חזק כל כך, שוב יכול לקבל עליו על מלכות שמים מכאן ולהבא, ושוב מוציאתו מתחת יד שעבוד התאוות, ושוב ביכלתו לעשות תשובה ולקבל עליו על מלכות שמים שלמה (פרשת בהר תרע"ב):

אוצרות גאוני הדורות

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא) (כו)

בית אהרן

רבי אהרן שורווגין זצ"ל

בטול פיוסו של משה רבנו להקב"ה 'לי צייתת'

יש לומר למה אמר 'נתן לפניכם בלשון רבים מאחר שהתחיל הכתוב ודבר בלשון יחיד ואמר 'ראה אנכי'. אלא הכונה עם מה שאמרנו חו"ל (שמור"ר מג ה), כשחטאו ישראל בעגל אמר משה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם כלום אמרת להם אנכי ה' אלהיכם, לא אמרת אלא 'אנכי ה' אלהיך', שמא אני בטלתי את הדבור וכו', הוי יחל משה וגו', אמר רבי שמעון דשקנין בשם רבי לוי לפיכך חזר ונכתבה בלשון רבים 'אני ה' אלהיכם'.

לכן אמר משה, ראה שאותו אנכי שנאמר בסיני שאמרתי אני לפיכך להקדוש ב"ה ולשמר אתכם מהגזרה, דאמרתי לפני הקב"ה רבוננו של עולם כלום אמרת אני ה' אלהיכם בלשון רבים, לא אמרת אלא 'אנכי ה' אלהיך' בלשון יחיד, לי נתת את התורה, שמא אני בטלתי את הדבור, והקב"ה ברב חסדיו קבל פיוסי, לכן אמר להם דעו עתה, שאותו 'אנכי' שנאמר בסיני נתן לפניכם היום בלשון רבים, כדי שלא תחטאו ותאמרו בלשון יחיד אמרה, אין הצבור נענשים עליה, לכן אמר 'ראה אנכי נתן לפניכם היום' בלשון רבים.

ו"ל (עירובין כב.) בפסוק (לעיל ז יא) 'היום לעשותם' בעולם הזה, וכל עשייתנו אינו אלא בשביל 'היום', רומז על העולם הזה כדרשת חז"ל הנ"ל.

ולזה הזהיר ואמר לא תעשו כן, כי העקר הוא להיות כל בקשתנו בשביל צער השכינה הקדושה, והראיה לזה כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, ואם היו כל ענייניכם ועשייתכם בשביל השכינה הקדושה כבר הייתם נושעים ממצר הגלות, וממה שלא באתם עד עתה אל המנוחה יש לכם לקח ראיה ומוסר השכל, כי אין עשייתכם בשלמות הראוי עבור גלות השכינה הקדושה.

רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר. לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים (יב טג-כד)

קנה אברהם

רבי אברהם הכהן זצ"ל

הרודף כל ימיו להרבות הונו וממונו מאבד גופו ונפשו

הכתובים הללו באו בכפלוז, כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים. ואפשר לומר שבאו לרמז להיות האדם נזהר שלא יהיה נבהל לרכב אגיות ולדרך בציות לקבץ ממון, כי על ידי זה מאבד גופו ונפשו. זהו אמרו רק חזק לבלתי אכל הדם, שלא תיגע להעשיר ותאכלנו בהלעטה, לקבץ אותו באיזה צד שיהיה בין באסור בין בהתר.

ונתן טעם, כי הדם שהוא הממון, הוא הנפש, גורם אבוד הנפש, שמרבה נכסים מרבה דאגה, ולא תאכל הנפש עם הבשר, שלא תאבד גופך ונפשך, רק על הארץ תשפכנו כמים, שתעשה תלמוד תורה עם דרך ארץ, זהו 'על הארץ תשפכנו כמים' היא התורה כפידוע.

ציון במשפט תפדה

רבי ציון הכהן יהונתן זצ"ל

בשכר האמונה זוכים לברכה בעולם הזה

אפשר לפרש על פי הידוע דשכר מצות בהאי עלמא ליכא (קידושין לט.), משום דנתנו על ידי שליח, וליכא משום בל תלין לא השליח ולא המשלח (ב"מ קי.), אכל מצות 'אנכי' ולא יהיה לך' דמפי הגבורה שמענום, שחרם בהאי עלמא, דאיכא בהו משום בל תלין.

זה שאמר ראה אנכי נתן לפניכם, רצה לומר 'ראה' בעין השכל למצות 'אנכי' ש'אני בעצמי נתן לפניכם' ולא על ידי שליח, שעל ידי זה היום ברכה, דהינו היום בעולם הזה תזכו בעבורם לברכה, דשחרם איכא בעולם הזה.

לא תעשו ככל אשר אנהו עשים פה היום איש כל הישר בעיניו. כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלהיך נתן לך (יב ח-ט)

ידות אפרים

רבי אפרים פישל פלדמאן זצ"ל

השתתפות בצער גלות השכינה

יש לומר על פי הידוע מה שכתב בתקונים הקדוש (תי ו) על פסוק (שמות ב יב) 'ויפן כה וכה ויבא כי אין איש', דאין מי שיתעורר על צער וגלות השכינה, רק כל חד לגרמיה עין שם, וזה הוא עכוב הגאולה מבחינת אחישנה.

ואולי ירמו גם כן בפסוק זה, כי התורה הקדושה היא נצחית שכינת ככל עת ובכל זמן, וזה שמהיר הפתוב לא תעשו ככל אשר אנהו עשים פה 'היום', על דרך אמרם

וּכְמֹנּוּ כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה בְּאֲכִילַת הַדָּם, פִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁקֶצֶה נִפְשָׁם בְּאֲכִילַת הַדָּם, לֹא יֵאמְרוּ שְׂאֵינָם אוֹכְלִים הַדָּם מִחֲמַת שֶׁקֶצֶה נִפְשָׁם בְּהַדָּם, אֲזַי לֹא יִהְיֶה לָהֶם מִצְוָה בְּמִנְיעַתָּם מֵאֲכִילַת הַדָּם, עַל פֶּן אָמְרָה תּוֹרָה לֹא תֵאכְלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ, וְלֹא מִחֲמַת שֶׁהוּא נִמְאָס אֲצִלְךָ עַל פֶּן תִּשְׁפְּכֶנּוּ, רַק כְּמִים, יְהֵא דוֹמָה בְּעֵינֶיךָ כִּאלוֹ הוּא מִים זָכִים וְנִקְיִים הַטּוֹבִים לְשִׁתְיָה, וְעַם כָּל זֶה אִתָּה שׁוֹפְכוֹ מִחֲמַת שֶׁהִקְבִּי"ה צִוָּה עָלֶיךָ שֶׁלֹּא לֹאֲכֹלוּ.

את זה תאכלו מכל אשר במים (יד ט)

דן מדניאל

רבי דניאל פרוסטיץ טייטשניידער זצ"ל

כל מה שאסור הקב"ה התיר דבר כנגדו

לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק, דְּגַבִּי בְּהִמָּה כְּתִיב זֹאת הִבְהִמָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ, אֲתִי שְׁפִיר שֶׁמִּפְרֵשׁ אֲחֵרָיו הִבְהִמָּתוֹ בְּהַדְיָא, אָבֵל גַּבִּי דְגִים אֲשֶׁר בְּמִים אֵינוֹ מִפְרֵשׁ כְּאֵן שׁוֹם אֶחָד מִן הַדְּגִים בְּשִׁמְם. וְגַם אָמְרוּ 'אֵת זֶה תֹּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים', דְּזִוְה' הוּא לְשׁוֹן יְחִיד, וְהִיָּה לוֹ לֹמַר 'אֵת אֵלוֹ תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים'.

אָבֵל נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעִתִּי דְלִיכָא מִיָּד דְלֹא רְמִיזָא בְּאוֹרֵיָתָא, וְתוֹרָה הִקְדוּשָׁה בָּא לְרִמּוֹז עַל מַה שֶׁאָמְרוּ חו"ל בְּמִסְכַּת חֲלִין (קט:): דְּכָל מַה דְּאָסֵר רַחֲמָנָא, שְׂרִי לָן כְּנֻתִיָּה, וְחֻשִׁיב שֵׁם נָמִי, אָסֵר לָן חֲזִיר, שְׂרִי לָן מוֹחָא דְשִׁבּוּטָא, פִּרְשׁ רִש"י מַח שֶׁל דָּג טְהוֹר שֶׁשְׂמוֹ שִׁבּוּטָא, שֶׁשְׂעָמוֹ כְּטַעַם חֲזִיר.

וְאִם כֵּן אֲתִי שְׁפִיר, וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְרִים פְּרִטָּה הוּא וְכו', טֵמָא הוּא לָכֶם וּבִשְׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וְכו', וְאָמַר אֵת זֶה פְּרוּשׁ כְּעֵין דְגַמַּת הַחֲזִיר וְטַעַם הַחֲזִיר דְסִלְקָנָא מִיָּנִיָּה, תֹּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים, וְזוֹ מוֹחָא דְשִׁבּוּטָא, וְזוֹ רִמּוֹז נִפְלָא.

וּכְתַבּוּ הַמִּפְרָשִׁים שֶׁהַיּוֹם יֵשׁ בּוֹ כ"ד שְׁעוֹת, וְחִלְקוּ אוֹתָם לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים, ח' שְׁעוֹת מִהֶם לְתוֹרָה, וְח' שְׁעוֹת לְמִלְאכָה, וְח' שְׁעוֹת לְשִׁנְיָה, וְסִימְנִיךָ א"ז תְּצַלִּיחַ וְא"ז תִּשְׁכַּל, יִשְׁנִיתִי א"ז יְנוּחַ לִי, וּבִשְׁבַעַת יְמֵי הַשְּׁבוּעָה יִגִּיעַ מִהֶם ג' שְׁעוֹת, שֶׁהֵם גִּימַטְרִיא יו"ם [וְכו"ו]. וְזוֹהוּ מַה שֶׁאָמַר כְּאֵן עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶ-נ"ו תִּשְׁפֹּךְ ג' שְׁעוֹת, כְּמוֹ אֲשֶׁפֶךָ לְפָנָיו שִׁיחִי (תהילים קמב א), כְּמִים בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה.

וְאָמַר עוֹד לֹא תֵאכְלוּ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְגו' כִּי תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה', בָּא לֹמַר שֶׁאִף שֶׁהִתְרַמֵּי לָךְ לְהִתְעַסֵּק בְּשִׁמּוּנָה שְׁעוֹת שֶׁהֵם ג' שְׁעוֹת בְּשִׁבּוּעַ, לֹא תֵאכְלוּ, דְכָל מַה שֶׁתִּיכַל לְהַמְעִיט בְּעַסְק וְתַעֲסֵק בַּתּוֹרָה יוֹתֵר טוֹב, שִׁיְהִיָּה לְמוֹדֵךְ עֶקֶר וּמִלְאכְתֶּךָ עֲרִיא, וְיִתְקַיְמוּ שְׁנֵיהֶם בְּיָדֶךָ.

רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים

(יב טז)

זכרון משה

רבי משה מאמאן זצ"ל

יהיה חביב הדם על האדם כמים מתוקים

ואפפי"כ ישפכנו מחמת צווי המקום

יֵשׁ לְהַבִּין הֲלֹא הַדָּם מִתּוֹר בְּהִנָּאָה, וְלָמָּה צִוִּיךָ שְׁפִיכָה. וְלָמָּה מִדְּמָה הַתּוֹרָה שְׁפִיכַת הַדָּם לְמִים. וְנִרְאֶה בְּמַה שֶׁאָמְרוּ חו"ל (תו"כ קדושים פ"ד) אֵל יֹאמֵר אָדָם אִי אֶפְשִׁי בְּבִשֵׁר חֲזִיר, אֵלֹא יֹאמֵר אֶפְשִׁי, אָבֵל מַה אֶעֱשֶׂה וְאִבִּי שְׁבִשְׂמִים גָּזַר עָלַי. כִּי אִם יֹאמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּבִשֵׁר חֲזִיר, נִמְצָא כִּי אֵין לוֹ מִצְוָה בְּמִנְיעַתּוֹ מֵאֲכִילַת חֲזִיר, כִּי אֵינוֹ עוֹשֶׂה זֹאת מִחֲמַת מִצְוֹת ה', רַק מִחֲמַת כִּי נִמְאָס אֲכִילָתוֹ אֲצִלּוֹ, עַל פֶּן יֹאמֵר אֶפְשִׁי לֵאכֹל בִּשֵׁר חֲזִיר, אִף מִחֲמַת צוּי ה' לֹא אֲכַל, וְיֵשׁ לוֹ מִצְוָה בְּמִנְיעַתּוֹ עֲצִמוֹ מֵאֲכִילַת בִּשֵׁר חֲזִיר.

עשר תעשר את כל תבואת זרעך וגו' למען תלמד ליראה את ה' (יד כב)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

העשיר יהיה כל מנמתו ליראה את ה'

דרשו חז"ל (שבת קיט.) 'עשר' בשביל שתתעשר. ולכאורה יש לזקוק דהא כבר אמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ג) אל תהיה כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, ואיך שיף לומר 'עשר' בשביל שתתעשר. ונראה לעניות דעתי על פי מה דאיתא במסכת ברכות (כח.) רבי זירא פי הוי חלש אמר איזל ואייתב בפתחיה דבי מדרשא, וכי נפקי רבנן איקום מקמיה כדי דלקבל אגרא. והקשה הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, וכי רבי זירא עכיד על מנת לקבל פרס, ותרין דשכר ליקום מקמי תלמידי חכמים הוא יראת שמים, כמפרש בתורה הקדושה (ויקרא יט לב) 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', ושכרף הוא ייראת מאלהיך, ובאפן זה כדי לעבד ה' ולא להנאת עצמו שרי, עד כאן תרין דבריו הקדושים.

ולפי זה יש לומר דכאן נמי קאמרה התורה הקדושה 'עשר' בשביל שתתעשר, ובעשירות יהיה כל מנמתך והפצףך למען תלמד ליראה את ה', ולא למלאות פאותך, ובאפן זה למצוה יחשב.

כי פתח הפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו (טו ח)

בית ישראל

רבי ישראל חיים ברזין זצ"ל

סיוע לעני קדם שיפל לדיוטא התחתונה

וכבר הרגישו דאמר קרא 'אשר יחסר לו', דהיה לו לומר אשר חסר לו. והקרב

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלהיך (יד כא)

ילקוט הגרשני

רבי גרשון שטרן זצ"ל

נגאי לישראל לבטל אסורים אף כשמתר על פי הדין

וצריך באור אמאי תולה זאת בקדשת ישראל, ויש לומר דהנה מבאר במסכת עבודה זרה (כ.) לרבי מאיר אהד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה, 'ואו מכר' אצטרף להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי, והקשו התוספות (ד"ה ורבי מאיר) וכי אם יש לאדם חפץ למכר יתנונו לגר, ותרצו דנבלה אינו שוה לישראל אלא דבר מועט, והקשה בתשובת נודע ביהודה (י"ד תנינא סי' מה) הא מדאורייתא מתר לבטל אסור, אם כן שוה הרבה.

אך יש לומר אפלו אם מתר לבטל, מפל מקום ישראל קדושים הם, ומקדשים עצמם במתר להם, ואין מבטלין אסורין, וסברא זו היא מוצאת בחדושי הרשב"א (חולין צח:) שכתב אפלו הוא מתר מהתורה מפל מקום גנאי הוא לבטל אסור לכתחלה, ע"ש. ממילא כיון שאין דרוף ישראל לבטל אסורין, שפיר אינו שוה אלא דבר מועט.

וזה שאמר לגר אשר בשעריך תתננה וגו' להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי, וקשה קשית התוספות, וצריך לומר דנבלה שוה מעט, וקשה הלא מתר לבטל ושוה הרבה, לזה אמר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וגנאי הוא לך לבטל אסורין. (שמעתי בשם הגאון רבי הלל ז"ל אבדוק"ק קאלאמעא י"א)

הא חזינן גבי נגעים דכתיב ברישא נגעי אדם, ואחר כך נגעי בתים, ואחר כך נגעי בגדים, אלמא דפוגע בנפשות תחלה. ומתרחץ בעל גזר הקדש, דהא אגן קמא לן (ערכין טו.) דהנגעים באים על צרי עין כדפרש רש"י ו"ל, וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים ומורדין לו מדה פנגד מדה, אבל זה שלא רחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים ופוגעים בגופו תחלה.

אם כן כף הוא הנצעת הפסוק, פן יהיה דבר עם לכבד בליעל ורעה עיגד באחיד האביון, דהינו שתהיה צר עין ואין אפה מרחם על הבריות, ואז וקרא עליך אל ה' אף שהוא מדת הרחמים ואינו פוגע בנפשות תחלה, אבל באיש כזה יהיה בד חטא, ולשון חטא הוא חסרון, כמו 'והייתי אני ובני שלמה חטאים' (מלכים א' א כא), דפרשו חסרים, הכי נמי לא יהיה החסרון במקומו כי אם בגופו.

מערכי לב

רבי רפאל יוסף חזן זצ"ל

וכי משלך אני אוכל

בגמ' כתבות (יט): מובא, מעשה בעני אהד שבא לפני רבא, ובקש ממנו שיפרנסו מהצדקה. שאל אותו רבא, במה הוא רגיל לסעד, אמר לו העני, כי הוא רגיל לאכל כל יום תרנגולת פטומה ויין ישן. שוב שאלו רבא, האיך חש לטרח הצבור, השיבו העני, כי אינו אוכל משל צבור, אלא הקב"ה זן אותו שנאמר 'ואתה נותן להם את אכלם בעתו' (תהלים קמח, טו), אכלו של כל אהד לפי מה שהוא צריך. עודם מדברים, והנה, הגיעה אחותו של רבא, אחרי י"ג שנים שלא נפגשו, והביאה עמה תרנגולת פטומה ויין ישן. אמר לו רבא קום אכל, שלח ה' מזונך אשר בקשת.

אלי נראה לעניות דעתי על פי מה שהרמתי קולי במה פעמים בענין משגב ומעוז לך נכלם, שדרכי הגומלי חסדים עושי צדקה בכל עת, צריך להיות שלא להמתין עד שמטה יד העני בדיטא התחתונה אשר כמעט אין עזר לו, רק מיד כאשר שקעה שמש הצלחה צריך לבא לעזרה באחיעזר ואחיסמך כיד ה' הטובה אליו, הגם שעתה לא בא לידי מדה זו רח"ל, ואיזהו חכם הרואה את הנולד. וזה שאמר והעבט תעביטנו די מחסרו אשר לו לעתיד, כי אם לא עכשו יהיה עובר הזמן, ואשרי משפיל אל דל הוי מסתפל איך לזכות עמו טרם ככה שמשו ח"ו, והבן.

או יש לומר דקאי על מה שאמר חז"ל (ספרי פייסא קטו) 'נתן תתן' אפלו מאה פעמים, על כן נקט לישנא דלהבא שיעבט לו במה פעמים אם יחסר לו לעתיד, ולא די בפעם אחת אם עשה לו טובה.

ורעה עיגד באחיד האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והנה בד חטא (טו ט)

שם משמואל

רבי שמואל טיינדלינגר זצ"ל

הקופץ ירו מנתינת צדקה נענש תחלה בגופו

והנה כל המפרשים מדקדקים במלת 'בד' והוא משלל הבנה, דהוי ליה למכתב 'והנה לך חטא'. ועוד יש לדקדק במה דכתיב 'וקרא עליך אל ה'', דבכל מקום שנאמר ה' הוא רחמים, וכך הוי ליה למימר וקרא עליך 'אל אלהים' שהוא מדת הדין.

אמנם יבאר בשני דרכים, על פי מה דמקשין המפרשים על הא דאיתא בגמרא (ויק"ר יז ד) אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה,

רבי יעקב פולי זצ"ל

(הוכבא ב'פני דוד' להחיד"א)

אף במצות הצדקה מתר לנסות את ה'

יש להתבונן, מפני מה הצורך הכתוב להזהיר "ולא ירע לבבך", וכי למה שיירע לבבו

של הנותן צדקה. ונראה לבאר ע"פ דברי הטור (יו"ד סי' רמז), 'אמרו חכמים, בכל דבר אסור

לנסות את ה', חוץ מדבר זה (מצות הצדקה)

שנאמר "ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם

לא אפתח לכם את ארבות השמים וְהִירֵקְתִּי

לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, ט). וכן כתב

ה'כנסת הגדולה' (ס), שבמצות צדקה מתר

לנסות את ה'. אמנם בב"י העיר פי מהגמ'

בתענית (ט) משמע, שרק במעשר מתר לנסות

את ה' ולא במצות הצדקה.

ומעתה, לדעת הטור, אפשר לרמוז בכונת

הכתוב "נתן תתן לו" צדקה, "ולא

ירע לבבך בתתך לו" שתסבר פי הכטחת ה'

שאמר "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך

בכל מעשך ובכל משלח ידך" קיימת רק במצות

המעשר, כפי שהעיר הב"י, אלא אף במצות

הצדקה תזכה לברכה זו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד'

נתיבות)

מטה זבולון

רבי זבולון טוֹטֵנְהַ זצ"ל

אפלו נתת צדקה מאה פעמים, המשך לתת

בגמ' פתבות (סח), 'אמר רבי יהושע בן קרחה,

כל המעלים עיניו מן הצדקה, פאלו

עובד עבודת כוכבים. ויש להבין, מה ענין

העלמת עין מן הצדקה לעבודת כוכבים.

ויראה לבאר בהקדים את דברי המדרש

(פסיקתא זוטרתא, פרשת ראה קכה), "נתן

וזוהו שרמו הכתוב, לבל תהיה רעה עינך

באחיד האביון" שתאמר לעני שהוא

מטריח על הצבור בבקשותיו המפרזות "ולא

תתן לו", פי אז ונקרא עליך אל ה", שיאמר

לך העני, וכי משלך אני אוכל, משל ה' אני

אוכל, והוא זן ומפרנס לכל אחד די מחסורו

אשר יחסר לו, ואז, וְהָיָה כִּךָ חֵטָא" אם לא

תביא לו פי אז תגרם צער לעני. (באדיבות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל

הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשך ובכל

משלח ידך (טו י')

עכנפי יחר

רבי שמואל טייב זצ"ל

על ידי נתינות רבות לצדקה זוכה למדת

הנדיבות

יאמר בכפל אמרו 'נתן תתן וגו', כי אמרו

החוקרים (רמב"ם אבות פיג מט"ו) שאם יש

לאיש מנה וחספין לתתו לעני, אל יתנהו בבת

אחת לאיש אחד, רק יחלקו לחלקים רבים

ויתנהו לפעמים רבות, פי בזה יתרגל להסיר

ממנו עקשות הלב, כי ההרגל על כל דבר

שלטון, וכן בכל פעם שירצה לתת צדקה לא

יתן הכל בפעם אחת, רק יתנהו לכמה פעמים

להרגיל במעשה הצדקה, ויוסר ממנו רע הלב

שיש בו מטבע התולדה.

ולזה יאמר, כי המתן שצויתך לתת נתן תתן

על פעמים רבות ולא תתן הכל בפעם

אחת, והטעם לזה, למען לא ירע לבבך בתתך

לו על אפן כזה, שאם נולדת בטבע הפליות

והקמצנות על ידי התרגלותך לתת פעמים רבות

פעם אחת פעם יוסר ממך עקשות ורע הלב

הנבדא עמך מטבע התולדה, ותהפך לאיש

אחר ותקנה מדת הנדיבות.

**העניק תעניק לו מצאנך ומגנך ומיקבך אשר
ברכך ה' אלהיך תתן לו. וזכרת כי עבד היית
בארץ מצרים ויפדה ה' אלהיך על כן אנכי
מצוך את הדבר הזה היום** (טו יד-טו)

בנין אריאל

רבי שאול לונגוֹסטאם זצ"ל

הטעם שנאמרה מצות הענקה רק במשנה תורה

לשון היום צריך באור. ועוד למה הצריך לתן טעם לפי שנטלו גם הם הענקה ממצרים, שהרי מה שנטלו הענקה ממצרים היה מדעת עליון יתברך כי הוא אמר שפך היא שורת הדין להעניק את העבד בצאתו, ואם כן לא היה צריך לומר 'על כן מצוך' דמשמע שהמצוה באה בשביל שנטלו ממצרים, הלא שורת הדין כף היא.

ונראה לפרש, כי הגה בפרשת משפטים בדין של עבד עברי לא נכתב דין הענקה כלל, וראוי לשים לב על זה. ויתכן לומר, לפי המבאר כאן בפרשה שלפנינו משמע שהמצוה הזאת מצוה שכלית היא, וכל העם היוצאים ממצרים לא היו צריכין להזהר ולהזהר על זה, יען מדעתם כינו שפך היא חובתם, וכך יפה להם להעניק העבד, כי גם הם עבדים היו בארץ מצרים ונטלו הענקה, לכך לא נכתב דין הענקה בפרשת משפטים שנאמרה לישראל שבאותו הדור, כי המה ידעו דרך ה' לעשות צדקה זו שנתקיימה בהם, והיא לזכרון בין עיניהם ועל לוח לבם תמיד.

אמנם לאחר שחקאו ונגזר עליהם להתעבב במדבר ארבעים שנה, ואחר שבאו לארץ לא נהג דין עבד עברי עד לאחר ירשה וישיבה, ואחר שעבד שש שנים משפטו לצאת חפשי בשנה השביעית, הרי כבר עברו ששים

תתן לו" אפלו נתת לו מאה פעמים, עוד תתן לו. ובגמ' ע"ז (הה): מובא, "אבד תאבדון" (שם יב, ב), מפאן למד רבי עקיבא, שצריך לשרש (לעקר מהשרש, לאבד אביר גמור) אחר הע"ז.

אמנם, דרשות אלו אינן אלא לשיטת רבי עקיבא פמובא בגמ' סנהדרין (סד), שמתחם ודורש את כפל הלשון במקרא, אך לדעת רבי ישמעאל (שם) ורבי שמעון בגמ' ב"מ (לא), אין דורשים ולמדים מכפל הלשון, כי התורה דברה כלשון בני אדם.

ומעתה יוכנו דברי רבי יהושע בן קרחה. 'כל המעלים עיניו מן הצדקה' בטענה שפך נתן, הרי הוא כאלו עובד עבודת כוכבים, שאם לדעתו די בנתינת צדקה פעם אחת, הרי שהוא סובר כרבי ישמעאל ורבי שמעון שאין דורשים כפל "נתון תתן", וממילא, גם "אבד תאבדון" אינו דורש שצריך לשרש אחר הע"ז, ולכן נחשב לו כאלו עובד ע"ז.

וכזה יוכנו גם דברי המדרש (פרקי דריא פל"ב), שמכח מצות הצדקה המתים עתידים לחיות. שדברי המדרש תלויים ועומדים אחר דרשת הגמ' בסנהדרין (ז), שתחתית המתים נלקדת ממה שנאמר "הפרת תפרת" (במדבר טו, לא) "הפרת", בעולם הזה. "תפרת", לעולם הבא. ומאחר שחובת הצדקה היא גם לאחר שפך נתן מאה פעמים שנאמר "נתון תתן לו", ואיננו מחייבים הכפל ל'לשון בני אדם', ממילא אפשר ללמד מהפסוק "הפרת תפרת" שהמתים עתידים לחיות.

וזוהו שאמר שלמה המלך "בארח צדקה חיים ודרך נתיבה אל מות" (משלי יב, כח). שהעושה צדקה, זוכה לחיי העוה"ז, ולפי שגם יקום בתחתית המתים, נחשב לו זאת ל"אל מות". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מנושאי הפרשה

חובות שלנו, גם הקדוש ברוך הוא נוהג במדה זו עמנו ומשמט חובות שיש לו אצלנו. וזהו שאמר הכתוב 'שמוט כל בעל משה ידו כי קרא שמטה לה', כלומר ממה שאתה משמט חובתך אתה קורא שמטה גם בן אלהי, שהקב"ה ישמט גם בן חובותיו.

יַעֲשֵׂא אַנְרָהֶם

רבי אברהם דידי זצ"ל

מחילת עונות החתומים בכתב ידו

וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה'. אפשר במה שאמרו ששל ידי שישאל אינם גובין החוב בשמטה, גם הוא יתברך אינו גובה חוב העברות שלהם. וידוע (ילקוט האוניו תתקמב) שכל מה שעושה האדם ביום, כותב אותם בידו בלילה, דכתיב 'וביד כל אדם יחתום'.

וזה שאמר 'שמוט כל בעל משה ידו' הם העברות שנקראים חוב, דתרגום עון חובה, שהם חתומים ב'ידו', הם שמוטים ואינו נפרע ממנו על ידי 'אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו'. וכזה יתישב לכאורה 'שמוט כל בעל משה ידו' יתרים, מה היה חסר אם היה אומר 'וזה דבר השמטה כל אשר ישה ברעהו לא יגש וכו', וכזה אתי שפיר.

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל

הושטת היר לקבלת חובו בעת שאומר 'משמט אני'

וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו. הנפל מבאר דהיה לו לומר 'כל בעל משה ברעהו'. ויש לומר דאמרו

שנה משעה שיצאו ממצרים אז יש לחוש פן ישכחו את העשוי להם בצאתם ממצרים, דזמן הנכירה נמשך ששים שנה כדאימא במשנה (אהלות פט"ז מ"ב) והוא בפרק קמא דכתבות (כ:), לכך הצריך עתה להזהירם ולזרוזם על מצוה זו.

וזהו שאמר וזכרת כי עבד הייתי, כלומר בין תבין שהמצוה הזאת מצוה שכלית היא וראוי לעשותה מדעת עצמך אם תשים על לבך את הנעשה עמך, על כן אנכי מצוה הדבר הזה היום, ולא צויתיך אותו מקדמת דנא, לפי שלא הצרכתי לכך בעת ההיא כאמור, רק עתה הצרכתי לצוותך ולזרוזך על כך, לכן שים עיניך ולבך לקיים המצוה בלב שלם באהבה וברצון.

מנושאי הפרשה

מצות שמטת כספים

נחלת יעקב

רבי יעקב לורנבוים מליסא זצ"ל

מחילת העונות בזכות השמטת החובות

וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה' (טו ב).

והלשון 'כי קרא שמטה אל ה' הוא תמוה. ונראה לפרש כי ענין השמטה אשר צותה התורה הוא, כי כל הדברים אשר עושה הקדוש ברוך הוא עמנו צריכין אנו להקדים לעשות מדה כזו, כמו שאמרו חז"ל (שבת קנא:) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים.

ואנחנו חבין הרבה להקב"ה, ואנחנו מכניין בשם לזה והקב"ה בשם מלך, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) וכל הרוצה ללות לבא וללוה, ע"ש. ולזה, בשמשמטין אנחנו

מכלל עֲשֵׂה עֲשֵׂה וכו', אולם הרמב"ע פאר כתב את הנכרי תגש רשות עכ"ל, וצריך באור דזאת נוכל לידע מקרא דקודם שכתוב 'לא יגש את רעהו ואת אחיו, ואין הנכרי בכלל כדדרשינן בכל מקום 'רעהו' ולא נכרי, ומכל שכן פאן דכתיב 'ואת אחיו' ממילא ממצט נכרי.

ונראה לי על פי מה דכתיב בפרשת בהר (ויקרא כה ב) 'ושבתה הארץ שבת לה', ופרש רש"י לשם ה', ופרש בשפתי חכמים דהשבתה יהיה רק לשם ה' שצונה עליו, ולא יהא פונתו בשביל טובתו פדי שתניח הארץ ותעשה אחר כך יותר כמנהג העולם.

אם כן פשיטא דגם לענין שמטת פספים כן הוא, דיש לך אדם שהוא בטבע רף ובישן מלגש את בעל חובו, אכל בשנת השמטה יעשה כל זאת לשם ה' ולא משום דטבעו כן הוא. ומהיכן יודע זה, הנסיון על זה הוא אם יש לו חוב גם אצל נכרי ואותו יגש, ואת אחיו לא, מזה יודע כי אינו מחמת רף מדתו, דהא את הנכרי יגש, אלא את אחיו לא יגש מחמת המצוה מאת ה'.

ומעתה יש לומר דזה שאמר 'לא יגש רעהו ואת אחיו' פי קרא שמטה לה" כלומר לשם ה' ולא מחמת רכות הטבע שלו, והבחינה לזה הוא, אם 'את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיד תשמט ידך', מזה נראה ברור פי פונתך לשם ה'.

רבותינו ז"ל המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני, ובבבית יוסף (הו"מ ס"ו טו) וברושלמי (שביעית פ"י ה"א) אמר רב הונא אמר רב, אומר לו בפיו משמט אני, וידו פשוטה לקבל. זה שאמר וזה דבר השמטה, שמוט כל בעל משה, בפיו ידבר משמט אני, אכל ידו פשוטה אשר ישה ברעהו הלואה אשר הלואה, לקבל ממנו.

נפש יהונתן

רבי יהונתן בנמין ביהן זצ"ל

התובע חובות הנכרי ומשמט חובות של ישראל
הרי זה סימן שכונתו לשם שמים

וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה'. את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיד תשמט ידך (טו ב-ג). ויש להקשות דהך אמרו 'ואשר יהיה לך את אחיד תשמט ידך' הוא מיתר לכאורה, דהא קאמר בפסוק הקודם 'שמוט כל בעל משה ידו וכו' לא יגש את רעהו'. גם יש לדקדק אמרו 'כי קרא שמטה לה' גם כן מיתר לכאורה, דהא בזה פתח וזה דבר השמטה וכו'.

ונראה לי דהנה רש"י ז"ל פאן (ד"ה את הנכרי תגש) הביא דרשת הספרי דזו מצוה עשה, ועין רמב"ן פאן דאין הפונה שיהיה מצוה להלות לנכרי ברבית ולנגשו, רק הפונה הוא את הנכרי תגש ולא אחיד, ולא הפא

מעטי צדיקים

קדשו מויטבסק לעיר זו, כל בני העיר באו לשמע אמרותיו ודרשותיו שדרש לפניהם בשבת, ויהי להם למשב נפש, כמים קרים על נפש עיפה.

בנים אתם לה' אלקיכם (יד א)

אחר שנתמנה הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק זיע"א לשמש כרב ומגיד מישרים בעיר מינסק, הוא העביר את דירת

גם בקהלת מינסק. בני העיר כבר זעמו על רבי מנדל שראוהו נוהג מנהגי חסידות, הוא נהג קצת יום טוב ביום פסח שני שחל בתענית בה"ב, לבש בגדי יום טוב, ואף ערך שלחו למקרביו כבימי חג ומועד.

הדבר העלה את חמתם של בני העיר שהיו רבם ככלם מפת המתנגדים. גדולי וחקמי ליטא ששמעו על התנהגותו, מהרו לשלח אגרת בה הם אוסרים באסור חמור על רבי מנדל, להמשיך להטיף מאמרותיו בעיר.

רבי מנדל קבל הכל באהבה ואמר לאנשי שלומו, "ברור לי שהשטן מקטרג בעת כזאת, שמונעים ממני להשמיע דברי אלקים חיים, היות וכוננתם לשם שמים, נפרק חטאם בצדקה שנתן אנו לפדיון נפשם, והשם הטוב יכפר בעדם".

לבסוף הגיעו הדברים לידי כך שרבי מנדל גרש מהעיר ופטר מתפקידו, הוא יצא את העיר והגיע לעיר ראדישקוביץ הסמוכה ליליקע, בה נתקבל בזרועות פתוחות, הם הכירו מיד ברום מדרגותיו, והסמיכוהו לרב ולמנהיג עליהם.

בשיבת הראשונה לשהותו בעיר, פנו אליו והפצירו בו לשא לפניהם מאמרותיו, לחזק ולהלהיב לבם לאביהם שבשמים. הוא נסה בתחלה לסרב, אף כשרבו עליו הפצרותיהם נעתר להם ופתח ואמר.

"מה אני ומה חיי, הלא אף מקהלת מינסק גרשתי, ברם, הנביא אומר (ירמיה יז ט) 'עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידענו, כשחשים שהלב עקוב ומעקם ומחלתו כה אנושה, אזי כל אחד, יהיה מי שיהיה, ידענו, יוכל להודיע

בדרשותיו לא נהג כשאר מגידים שיסרו את העם בנחשתים ודבריהם קשים כגידיים, דרך אחרת לו, הוא הוכיחם בדרכי נעם בדברים המתישבים על הלב, וכדרך הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א, הרים את רוחם.

במקום לנבר ולחטט בפצעייהם, אמר, "מה טוב ומה נעים ללכת בדרכי השם ולקיים מצותיו, כי טוב להם בזה ובבא. אם חטאו ח"ו, אל יאמרו אבדה תוחלתנו מה', כל זמן ששם ישראל נקרא עליהם, אוהבם הקב"ה אהבה עזה, תמיד יעניי ה' עליהם שישובו ויחזרו למוטב".

כה היה מדבר עליהם ומעודד את רוחם, שומעי לקחו התפעלו מדבריו הכובשים, והשפעתם היתה עצומה, רב היה ההבדל בין אמריו הנעימים לבין דבריהם הקשים של המגידים שהיו לפניו, הרהרו, הוא הראה להם את האור והמתיקות שיש בתורה.

בהביעם לפניו את רחשי לבם, אמר להם, "על המגידים אין להתרעם, מאחר ויש בהם ניצוץ של ירמיה הנביא שספרו מלא תוכחות ופרענויות, אף לעת כזאת שהמצב כה ירוד וצרה רודפת חבבתה, צריכים רק לחזק את הרוח ולדבר דברי נחמה.

ברם, שלותו בעיר זו לא האריכה ימים, דין ודברים בין עני לעשיר הובא לפניו, והוא הצדיק את העני והרשיע את העשיר. הדבר פגע מאד בבעל הדין המנוצח, ועשיר יענה עזות, התחיל להציק לרבי מנדל, הרבה עליו רעים, והסית רבים מבני העיר כנגדו.

בעת ההיא בערה בעולם אש המחלקת בין החסידים והמתנגדים, ותצא האש ותפגע

שאת, כדי שיתעלו מעלה מעלה בעבודת הבורא".

על טענה זו לא היה בידו להשיב, הרי אינו יכול לטען שימצאו אב אחר כי לאבא אין תחליף, הוא נאלץ להרפות מידי, אז התעוררתי". בסִימו את דבריו הפשיל רבי אליעזר שרולו מעל ידו, והנזכחים ראו סימנים מבהקים של תפיסת יד.

ספור זה ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א לתלמידי הישיבה הקדושה בראש חודש ניסן תשי"ט לאחר הבחינה בסיום זמן החרף, במלאת שנה לחלו הקשה, ממנו שב לאיתנו בחסדי השי"ת.

סיים האמרי חיים והפטיר, "אף אני בעת חליי התחננתי לפני בורא כל העולמים ואמרתי, "רבוננו של עולם, הותר אותי בעולם, מכיון שיש לי בנים ותלמידים הנחשבים כבנים, הנני רוצה לחנכם ולהדריךכם בעבודת השי"ת".

לכן דעו נא בחורים יקרים, אם תלמדו בהתמדה ותתנהגו פרוצו השי"ת, בזאת יוכח שטענתי היתה נכונה, על ידי כך תוסיפו לי שנות חיים ואוכל להיות עמכם גם להבא, אבל אם חלילה לא תתנהגו בדרך ישרה..." (שרפי קודש)

כי יהיה כך אביו מאחד אחיד באחד טעריד בארצך אשר ה' אלקיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון (טו ז)

פעם צנה הרה"ק **רבי אשר מסטאלין** זיע"א לקרא לחדרו את **רבי יהושע דבה של טורעוו** זצ"ל, פתח מגרת שלחנו ואספ את כל הכסף המנח בה לתוך מטפחת, מסר לרבי יהושע, ואמר, "סע מיד לכפר פלוני, תכנס לבית פלוני, ותן לו את המעות".

זאת. רבי מנדל שהה בראדישקביץ זמן מועט, אחר המשיך לעיר הורדוק. (כתיב ר' יאשע טו"ב)

בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת (יד א)

אחר תקופת זמן בה נפל הרה"ק **רבי אליעזר מדז'יקוב** זיע"א למשקב, מצבו הלך והחמיר, עד שאנשי החברא קדישא התכנסו סביב מטתו והדליקו גרות, מתכוננים לעת ציאית נשמתו הקדושה.

לפתע התפלאו לשמע את רבי אליעזר צועק מתוך תרדמתו, אחר התעורר ופקח את עיניו, צנה לכבות את הגרות, וספר לסובביו. "עליתי השמימה, שם פגשתי בידיד נעורי, הרה"ק **רבי נפתלי מליזענסק** זיע"א בן הרה"ק **רבי אלעזר מליזענסק** ונכד הרה"ק **רבי אלימלך** זיע"א, שכבר היה בעלמא דקשוט.

שמח רבי נפתלי לקראתי, והפציר בי שאסכים להשאיר שם באמרו, "בודאי הנך זוכר כמה שוחחנו והשתוקקנו לעלות במדרגות הקדושה, עתה הנה ההזדמנות לך, מסר נשמתך כאן, ויחדיו נתענג מזיו השכינה.

באמרו זאת תפס ידי בחזקה, ולא הרפה ממני. טענתי לפניו כי עלי לרדת לעולם התחתון, "הרי הנני משמש כרב בעירי", "בני העיר ימצאו רב אחר במקומך", השיב, "הרי אני רבי לחסידים", חזרתי וטענתי, ושוב ענה, "החסידים ימצאו רבי אחר".

לכסוף אמרתי, "ידי ורעי, הנך זוכר כמה דברנו על הכוחות הכבירים שחיבים להשקיע בחינוך הצאצאים לתורה ליראת שמים ולעבודת הבורא יתברך, כל עוד אני חי, הנני מקנה להוסיף ולחנך את ילדי באתר

מִשְׁלָא הַבִּינו פֶּשֶׁר דְּבָרָיו, בָּאֵר לָהֶם הָעֲנִינוּ, "יָדוּעַ דְּשִׁלְחָנוּ שֶׁל אָדָם דּוֹמָה לְמַזְבֵּחַ (בְּרִכּוֹת נה. הַגִּיגָה כז.), עַל כֵּן הוּא מְחֻיָּב לֶאֱכָל מִפְּנֵי שְׁחָטָא, וְאִכְלָתוֹ בְּמִקּוֹם קָרְבָּן, מֵה שְּׂאִין כֵּן הֵם שְׂלָא חָטְאוּ, אִינְם זְקוּקִים לְקָרְבָּן. (חֲמִדָּה גְּבוּזָה ח"ב)

סִפּוּר הַרְה"ק **רַבִּי חֲנַנְיָה יוֹם טוֹב לִיפָּא טִיטְלֵבּוּיִם** זִיע"א הַקְּדָשֶׁת יוֹם טוֹב, לְהַרְה"ק **רַבִּי שְׁלֵמָה שְׂפִירָא מְמוֹנְקָאטְשׁ** זִיע"א כְּשֶׁבִקְרוּ בְּהִיכַל קְדָשׁוֹ.

"בְּעֵת שֶׁהָיָה זְקֵנִי הַרְה"ק **הֵישִׁמַּח מִשָּׂה** זִיע"א יוֹשֵׁב עִם קְהַל מֵרַעִיו אֶצֶל שְׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', הַשְּׁפִיעַ עַל כָּלֶם מִגְדֵּל קְדָשְׁתּוֹ עַד שֶׁשְׁכַּחוּ בְּאִזָּה עוֹלָם הֵם נִמְצְאִים.

הַנוֹכְחִים עַל שְׁלְחָנוּ הִגִּיעוּ לְדַבְּקוֹת כֹּה גְבוּהָה, עַד כִּדֵּי שְׂלָא הִרְגִישׁוּ כָּלֶל מֵה הֵם אוֹכְלִים, בְּשֶׁר דְּגִים, אוּ מֵאֲכָלִים אַחֲרִים, כִּי לֹא הָיוּ שְׂרוּיִים כָּלֶל בְּעֶלְמָא הַדִּין". (פֶּאָר וַנְבוּד)

כִּי יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ כָּכֵל תִּבְּוֹאָתְךָ וּבְכֵל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אֶף שִׂמַּח (טו טו)

סִפּוּר הַרְה"ק רַבִּי פִּנְחָס בֶּן הַרְה"ק רַבִּי יוֹסֵף מֵאוּסְטִיָּלָא, בְּנוֹ שֶׁל הַרְה"ק **רַבִּי מְרִדְכִי מִנְטְכִיז** זִיע"א, פֻּעַם נוֹדַע לְאָבִי הַקְּדוֹשׁ **רַבִּי יוֹסֵף אֲבִי בֵּית דִּין דְּאוּסְטִיָּלָא** זְצ"ל, כִּי הַרְה"ק **רַבִּי יַעֲקֹב יַצְחָק מִלּוֹבְלִין** זִיע"א מִתְּעַתֵּד לְעֵבֵר בְּדָרְכוֹ סְמוּךְ לְאוּסְטִיָּלָא.

הַשְּׂתוּקָא רַבִּי יוֹסֵף שֶׁהִרְבֵּי יִתְאֲכָסֵן בְּבֵיתוֹ בְּעֵת שְׁהוֹתוֹ בְּעִיר, בְּגִדְעוּ אֶת דְּרָךְ קְדָשׁוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, שֶׁדָּרְכוֹ לִשְׁכַּב עַל מִטָּה בְּסוּרוֹ אֶל אִיזָה בֵּית בְּמַהֲלָךְ נִסִּיעֵתוֹ, לְפֹשֵׁת לְאֶכְל".

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ יָצָא מִיַּד לְדָרוּ, מֵרְחוֹק שָׁמַע קוֹל בְּכִי נוֹרָא בּוֹקַע מֵהַבַּיִת שְׂאֵלֵיו נִשְׁלַח. נִכְנַס וְשָׂאֵל אֶת בְּעֵלַת הַבַּיִת, הֵיכֵן בְּעֵלָה, וְהִיא אָמְרָה, "לָרֵשׁ אִין כָּל, בְּבֵית אִין דְּבָר לְהַחְיֹת אֶת נַפְשׁ בְּנֵי הַבַּיִת, וְאִף בְּמָה לְחַמֵּם אֶת הַבַּיִת אִין. הוּא יָצָא לִיעֵר לְחַטֵּב עֲצִים, לְפָחוֹת יְהִיָּה בְּמָה לְחַמֵּם אֶת הַבַּיִת".

שְׂאֵל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, "וּמָה קוֹל הַבְּכִי שְׂאֵנִי שׁוֹמַע מֵהַיְלָדִים", עֲנֵתָה לוֹ, "בְּנֵי הַבַּיִת רְעֵבִים, מֵאַחַר וְלֹא הִגִּיעַ אֲכָל לְפִיהֶם זֶה כְּמָה יָמִים". הוֹצִיא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַמִּטְפַּח עִם הַמְּעוֹת, וְהִנִּיחַ עַל הַשְּׁלָחוֹ.

מְשָׂרְאוֹ בְּנֵי הַבַּיִת אֶת הַכֶּסֶף הַמוּבָא, הִתְמַלְאוּ שְׁמִחָה גְדוֹלָה, יָצְאוּ מִיַּד וְרָכְשׁוּ מִצְרָכֵי מְזוֹן, לְהַחְיֹת אֶת נַפְשָׁם. לְאַחַר מִכּוֹן חִזַּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶל רַבִּי אֲשֶׁר, שֶׁעָמַד וְהִמְתִּין לוֹ לֵיד בֵּיתוֹ.

נְשִׂירָד מֵהַעֲגֵלָה שֶׁהַחֲזִירָה אוֹתוֹ צֶעַק אֵלָיו הַרְבֵּי, "רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְצֵאתִי", עֲנָה לוֹ, "עוֹד אֵיךְ מְצֵאתִי, עוֹד אֵיךְ מְצֵאתִי". אָמַר רַבִּי אֲשֶׁר, "כִּדְאִי לְפָזֵר הוֹן רַב, אֶפְלוּ רַק עֵבֵר לְמִצָּא פֻּעַם אַחַת". (מֵאוּרֵי אַט)

בְּשִׁעְרֵיךָ תֵּאֲכַלְנּוּ הַטְּמֵא וְהַטְּהוֹר וַיְחַדּוּ כְּצִבִּי וְכֵאֵיל (טו כב)

קְבוּצָת יְהוּדִים שֶׁנִּקְלְעָה לְבֵיתוֹ שֶׁל הַרְה"ק **הֵישִׁמַּח מִשָּׂה** זִיע"א בְּעָרֵב רֵאשׁ חֲדָשׁ אֶלּוּל, הַשְּׂתוּמָמוֹ לְרֵאוֹתוֹ אוֹכֵל לִנְגַד עֵינֵיהֶם, וְהִבִּיעוּ בְּפָנָיו אֶת תְּמִיּהָתָם, עַל שֶׁאִינוּ מְתַעַנְנָה כְּרַהוּג (טו"ע או"ח תַּקְפֵּא).

הַשִּׁיב הֵישִׁמַּח מִשָּׂה, "אֲסַבִּיר לְכֶם הָעֲנִינוּ, אַתֶּם שְׂלָא חָטְאתֶם, אִינְכֶם צְרִיכִים לֶאֱכָל, מֵה שְּׂאִין כֵּן אֲנִי, מִפְּנֵי שְׁחָטָאֲתִי, זְקוּק אֲנִי לְאֶכְל".

להפתעתו המרבה, ברגע בו עלה הרבי על המטה החדשה, החל לזעק בקול, "דוקר לי". נבהל רבי יוסף וחלשה דעתו, מרב רצונו שהרבי ינוח מעמל הדרך, הרהיב בנפשו להציע את מטתו שלו, תוך חשש עמק שמא גם מטה זו תדקור את הרבי.

אך עלה הרבי על מטת רבי יוסף, נכרה על פניו הקדושות ארשת שביעות רצון באמרו, "טוב מאד, זה מחיה אותי בכל האיברים, הנהנים מהרגש הקדשה והטהרה של מטה זו".

התמלא רבי יוסף שמחה על הנאת הרבי, אחר פנה אל הרבי ושאל, "למדנו רבנו, מדוע לא רצה לנוח על המטה המיוחדת שעשיתי עבורו, הלא עשאה איש ירא שמים בכונה מיוחדת עבור הרבי".

השיב הרבי, "חס וחלילה, אמנם המטה כשרה מאד, אבל מרגיש אני ממנה מרה שחורה, מחמת שנעשיתה בימי בין המצרים ובתשעת הימים, הנגר אמנם ירא שמים, אך בעת מלאכתו היה אפוף וסקוע כלו בעצבות, על חרבנו בית המקדש". (תפארת צדיקים)

כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב
אמו (יד נא)

כארבע שנים טרם הסתלקות הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, נפטרה עליו אשתו, והוא נשא בזוג שני את אלמנת הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א.

כאשר הזדמנה לבית הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זיע"א, הוא התענין אצלה על הנהגתו בקדש של רבי ישראל מרוז'ין, והיא ספרה שמגשישים לפניו בצהרים גריסים

מטוח הדרך, הקדים והזמין לביתו חרש עצים יהודי, אמן טוב וירא שמים, וצוהו לבנות מטה חדשה עבור הרבי, העתיד להתאכסו אצלו.

בשעת ההזמנה אמר לו כדברים האלה, "דע לך מי ישכב על המטה הזאת, הרב הצדיק, רבנו הקדוש הרבי מלובלין, אני מזמין בשבילו מטה חדשה זו, הגם שיש בביתי מטות נקיות וטהורות.

קפזן גדול הוא, קורה לפרקים שהוא ישכב על מטה שאינה שלו, יקפץ פתאום ממקומו ויצעק, "הוי, מה זאת, דוקרים אותי", על כן רצוני להכין לו מטה חדשה, מטה שאיש לא ישן עליה עוד".

בצאת הנגר מאת פניו הזכיר לו שוב, שיזע ויזכר בשביל מי הוא עושה את המטה, הכל יעשה על טהרת המחשבה, וטוב יעשה אם יטבל מדי פעם טרם יתחיל את העבודה.

בשמע הנגר את כל האזהרות, נפל עליו פחד גדול ולא רצה להכניס ראשו בכל הענין, התירא לנפשו פן לא תמצא גם המטה החדשה אשר יעשה במו ידיו ובכל הכונות הטובות, חן בעיני הרבי.

מאחר ולא הרהיב בנפשו לסרב לבקשת רבי יוסף ששכנדהו מאד, עשה את מלאכתו מתוך שפלות ושברון לב והכנעה רבה. המטה הכנסה לחדר מיחד לצד כסא שלחן ומגורה, שהוכנו אף הם עבור הרבי.

בעבר מספר ימים, כשהגיע הרבי מלובלין לאוסטיילה, יצא רבי יוסף לקראתו ובקש שיתאכסו אצלו, הרבי נענה לו לשמחתו הרבה. הוא הראה את המטה החדשה שהכין עבורו, וספר שנעשתה במיחד עבור הרבי, על ידי יהודי ירא שמים.

ולעקעפיו תנומה, עם אור הבקר הכין צעדי לשובם לדרך פעמיו, קבל ברכת פרדה מבעל הבית, ברכו בכל לבו שהשי"ת יעזר לו, והלך לדרךכו לאטו.

לפתע ראה עגלה מפארת באה, בה יושב יחידי איש יהודי, בהתקרבו אליו שאלו הגביר, "אברך, לאן אתה הולך", השיבו, "לרבי מז'באריז". שמח היהודי ואמר, "קום שבה עמדי על העגלה, גם אנכי נוסע לשם".

אמר לו האהבת שלום, "לא אסע עמכם, בלתי אם תתנו לי עשרים רבל כסף קדש", חרה בו אף העשיר ואמר, "לא די לך שאקחך על העגלה בחנם, אלא תבקש גם שכר, אמנם בדתתי לתן לך נדבה הגונה, אבל לא סכום פה רב".

"תאמינו לי שאיני צריך עבורי מעות", השיב האהבת שלום, "זה לטובתכם ולטובת אחרים". דרש העשיר לדעת מה טובה תוכל לצמח לו מזה, מלבד מצות הצדקה, והרבי השיבו דברים היוצאים מן הלב, בשפה ברורה ובנעימה. "מי יודע מה ילד יום, גלגל הוא החוזר בעולם, כמאמר הגמרא (שבת קנא): על הפתוב 'כי בגלל הדבר הזה'.

הדברים שיצאו מלב טהור נכנסו בלב העשיר, הוא מלא את מבקשו ושלשל לידו עשרים רבל כסף בשלמות. כאשר קבל את הסף אמר לעשיר, "עתה לא אזוז מכאן עד אשר תשובו עמי בחזרה לבית האכסנייה, למען תראה גדל המצוה שקימת והחיות פמה נפשות עטופות ברעב".

הם נסעו עם העגלה בחזרה לבית המזיגה, האהבת שלום מסר לחוכר המפתע את עשרים הרובלים, והבטיחו כי מהיום והלאה יצליח בכל אשר יפנה.

בחמאה והוא אוכל מהתבשיל שתים או שלש כפיות, וזה מאכלו בימות השבוע. בנוסף, כיום שהוא אוכל חלב, אינו אוכל בשר. (החכמה מא"ן)

כי בגלל הדבר הזה (טו י)

כאשר הגיע לאזני הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א בעל האהבת שלום הבשורה, כי רבו הרה"ק רבי מטולם פייביט מז'באריז זיע"א בעל ישר דברי אמת, מתעתד לשבות בקרבת מקום, בעיר סקאלא, מהר לצאת לעיר זו להקביל פניו.

מאחר ולא היה בכיסו מעות כדי תשלום עבור נסיעה בעגלה, פתת רגליו והתנהל לאטו עד שהגיע ביום חמישי לפנות ערב למלון אורחים, בו חש כי הוא מקרח לעצר ללינת לילה, יען כבדה עליו הדרך, מהתענית שהתענה כל היום.

שאל את בעל הבית, "היש פה מקום ללון", השיבו, "ללון יש, אבל ארוחת ערב אין בדי מה להגיש לפנך, המזון והלקחם אזל מכלינו, גם עוללים שואלים לחם ופרש אין להם זה ימים. לא נכחד כי אם תם הכסף, לא נשאר בלתי אם גייתנו.

הפרנסה חדלה בכל מכל כל, ואני חיב לשר הכפר סף גדול עבור שכירות הבית מרוח. בעוד כמה ימים כאשר ישלח לדרש את חובו ולא יהיה בדי לשלם, יאסרני אסור עולם במאסר אני ובני ביתי, ויטרוני חבלי מות", כמשפטם בימים ההם.

כשמע האהבת שלום את ההתנצלות בעל הבית וצעקתו הבאה אליו, עגמה נפשו עליו, כל הלילה לא נתן שנה לעיניו

עני ואביון בעירם ובחסר כל, ההכרח אלצהו לכתת רגליו על פתחי נדיבים, לקבץ יד על יד.

בימים ההם התפרסם שמע הרבי מקוסוב למרחקים, העשיר הגותן שכתת רגליו עם עוד עניים כמה שנים הגיע לשערי קוסוב, שם אמרו העניים זה לזה, נכנס לבית הרבי והוא יתן לנו נדבה הגונה כדרכו, הוא לא ידע כי זה הרבי שמסר לידו את עשרים הרובלים.

בדרך רגלם על מפתן בית הרבי והעשיר בתוכם, בקש לשפך שיחו לפני הרבי עם הקוויטיל אשר בידו, הבחין בו רבי מנחם מנדל ואמר, "איעצך ויהי אלקים עמו, אתן לך מכתב לעשיר מאנשי שלומנו, על ידו תבוא לך ישועה".

האיט עמד משתאה ומחריש, והרבי מסר לידו מכתב חתום לאיש שהחזיק בעבר באכסניה בכפר וקבל מידו עשרים רבל, אשר קעת דר במקום אחר ומזלו עלה למעלה ראש, כהבטחת הרבי.

העני לא ידע מאומה מכל הכתוב במכתב, בהגיעו לבית ומסר את המכתב, לא הפירו כי כבר עברו יותר מחמשה עשר שנים מאז, אך הלה אמר, "עוד טרם פתחתי את האגרות, ידעתי כי היא מהרבי מקוסוב."

הרבי נראה אלי בחלומי, והודיע לי כי הגיע העת שאשלם לכם עבור הטובה שעשיתם עמדי מאז, כאשר הבטחתי בעת שמסר לידי עשרים רבל ואתם אף כי עמדתם בסמוך, לא שמעתם תכן הדבר".

הדבר יצא מפי בעל הבית, ופני העני צהלו מרב שמחה. אמר לו בעל הבית, "קום שבה עמדי עד כי אחשב מה שחנני השי"ת,

אחר אמר האהבת שלום לעשיר שנסע עמו, "מצוה גוררת מצוה (אבות ד ב), נתפלל תפלת שחרית, ועד כלותנו להתפלל, תמסרו סך קטן לבעל העגלה, שירוצ עם סוס לכפר ויקנה לחם לפי הטף ועבורנו, לסעודת שחרית".

הוציא העשיר מאמתחתו שני רבל כסף ונתן לבעל עגלה, להביא לחם מחירם, אחר זמן מה חזר הנער עם שק מלא לחם, הרבי חלק לחם לעוללים השואלים לחם, המותר מסר לבעל הבית, שיהיו בידו חלות לשבת קדש, מעט הניח גם עבורם מזונות לדרך, והיה די והותר.

טרם נפרדו הסתודד האהבת שלום עם החוכר ואמר לו בלחש, "ידע כי מעתה תעלה מעלה מעלה, ברבות הימים העשיר הזה ירד עשר מעלות אחורנית, אתה תקרח לשלם לו טובה תחת טובה, לכן הוי זהיר ברוחך, בל תבעט".

החוכר קבל עליו, והם נסעו לרבי הקדוש מז'באריז', מגדל דחק האנשים לא היה ביכלתם להכנס אל הקדש פנימה, עד שהבחין בהם רבי משולם פייבוש וצוה על האנשים העוטרם אותו, "פנו מקום לעושי מצוה", ונכנסו שניהם.

כאשר התחיל האהבת שלום לספר אודות פעלת העשיר בגדל המצוה שעשה, שהחיה כמה נפשות, השיב רבי משולם פייבוש, "ידעתי בני ידעתי, אך רצוני לדעת האם אמרת למחזיק האכסניה שידע אף להתנהג ברבות הימים", "אמרת, וקבל עליו", השיב האהבת שלום.

כעבר שבת קדש נסע העשיר לדרך שמה וטוב לב, פגעי הזמן הלכו אחריו עד שפעבור כמה שנים נפל ממדרגתו, ונעשה

מלוה מלכה

הארץ', הוא ממלא את תפקידו, ואני ממלא את תפקידי, שכן אביון חייב להיות, מאן דהוא חייב למלא את התפקיד הזה.

אם יהודי זה לא היה האביון, יתכן וצריך הייתי להיות האביון במקומו, כיון שכהן הוא הדבר, האם יכול אני לתת לו לעמוד ולהמתין לי מאחרי הדלת (וכן איתא בגמרא שבת קנא:). (בדרך עץ החיים)

שבעת ימים תחג לה' אלוקיך במקום אשר יבחר ה' בי יברכה ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידך והיית אך שמח (טז טו)

בהושענא רבה שנת ת"ר, חלה החתם סופר זצ"ל ונפל למשכבו, ממחלה זו הסתלק לחיי עולם כחלוף ארבעה ימים, ביום כ"ה תשרי.

בעוד החתם סופר שוכב על ערש דוי מתענה ביוסוריו, לא פסיק פומיה מגירסא, בנוסף הראה לכל פנים שזקנות, כדי שלא להשבית את שמחת החג בקרב בני משפחתו ותלמידיו, קהלתו ועדתו.

בשמחת תורה אף התחזק ועלה לחתן תורה, בעוד פניו מזהירות בשמחה ובטוב לבב, מקרביו סברו שנטשוהו מכאוביו, אך הוא התבטא ואמר, "כתוב 'היית אך שמח', גם כשיש' אך', לשון צער ואנחה, יש לשמח". (זיכרונות ומסורות עמ' מה)

אחר נסע שנינו לקוסוב, וכאשר יאמר הרבי, כן יקום".

הם נסעו בצוותא לקוסוב, הרבי השית עליו סכום גדול אותו יעניק לגביר היורד, באמצעותו שב לקדמותו ונעשה עשיר גדול כמקדם, על פי הבטחת הרבי. (אבן שתייה)

כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוה לאמר פתח תפתח את ידך לאחיך לעניך ולאבינך בארץך (טו יא)

כאשר היו דופקים על דלתו של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, הוא היה קם במהירות היוצאת מגדר הרגיל, ופותח את הדלת.

מעשה שישב אצלו אחד מתלמידיו ונשמעה דפיקה, רבי איסר זלמן פדרכו קם במהירות האופינית לו, ופתח בעצמו. לאחר מכן אמר לו התלמיד, "אני הרי צעיר יותר, למה לא אגש אני לפתח את הדלת".

השיב רבי איסר זלמן, "חששתי אולי עני דופק בדלת. ואם אכן עני הוא, האם הנה חושב שחסר החכמה שלו גרמה לו שיהא הוא העני המחזר על הפתחים, ואלו אני, חקמתי עמדה לי שאשב כאן בבית, בראש השלחן.

קר הוא הסדר בבריאה וכך נקבע הדבר, הלא נאמר 'כי לא יחדל אביון מקרב

ספורים מהבעל שם טוב והלמדיו

לספר מעשיות אודות הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א. נענה אחד החסידים וספר, 'לעתים

בהודמנות מיחדת, ישב הרה"ק **בעל התניא** זיע"א בצוותא עם חסידיו, ובקשם

מה ענינו של גשם בימי קיץ אלו. "לדעת, ירד מטר עז", הפטרי הבעל שם טוב פנגדום. רגע כמימריה התקדדו השמים והתכסו בעבים, מטר עז החל נתף ארצה.

הוסיף הבעל שם טוב וגזר אמר, כי הגשם יוסיף וירד, אולם באמצע הדרך, במקום הלוח העגלה, שלא יומטר, וכך הוה. החתן נדעזע מכחו של הבעל שם טוב, התחזקה בקרבו אמונתו בבורא עולם, המנהיגו שלא כדרך הטבע.

הפטיר בעל התניא ואמר, "זה נאה לספר על הבעל שם טוב, דוקא אחר שמצינו (תענית ב.) כי מפתח של גשמים נתנו רק בידי הקדוש ברוך הוא, גדול היה כחו של הבעל שם טוב, ואף זאת לא נבצר ממנו". (מגדל עז)

כתב רבי חיים פאלאגי זצ"ל. כתב הרב ברפי יוסף זצ"ל, בדוק ומנסה דיש הצלחה כשמושוף האדם ומאריך באפוקי שבתא, (והביא דבריו בשלמי תגיגה דף רטו. עין טם)

אם כך, אפלו אם בתצרו או בשכונתו או בבית הכנסת מתפללים ערבית קדם שיהיה שעה אחת מהלילה, ומכרח להתפלל עמהם בצבור, כי אחר זה אינו מוצא מנו, מכל מקום הירא את דבר ה' אם הוא ברשותו בהבדלה, יאריך בזמירות ופיוטים שאומרים קדם ההבדלה, ויהיה בשובה ונחת עד שגיע הזמן.

ידיע שמצוה לומר זמירות במוצאי שבת, כדי ללוות לפלה. ואיתא שהפיוטים של מוצאי שבת מסגלים להצלחה של כל ממות השבוע. (כף החיים סימן לב אות ו)

קרוכות אומר היה הבעל שם טוב אחר שסים לערוך תקון חצות, "רבוננו של עולם, בריא אני ויכולני לעבדך".

המשרת כבר ידע שעתה תפקידו להדליק פנס, לקחת קרדם בידו, ולבקע בקרח כדי שיוכל הבעל שם טוב לצאת ולטבל במים הקפואים.

ארע והבעל שם טוב האריך בטבילתו עד כדי שכלה השמן מן הנר, המשרת לא ידע לשית עצות בנפשו, כי ידע שהבעל שם טוב רוצה שיאיר הנר.

נבוך המשרת, ושאל את פי הבעל שם טוב כדת מה לעשות, כמענה הושיט לו הבעל שם טוב גליד קרח, אותו הדליק המשרת להאיר באפלת הלילה.

"זה אינו פלא על הבעל שם טוב", הגיב בעל התניא, "כזאת מצינו וראינו כבר אצל התנא רבי חנינא בן דוסא (תענית כה.), האם אין משהו היודע לספר פלא גדול יותר אודות הבעל שם טוב".

"אני שמעתי", ספר חסיד אחר, "כי אל הבעל שם טוב בא יהודי עשיר בלוי חתנו, ולחש באזני הבעל שם טוב את מצוקתו, יראת השמים של חתנו הולכת ומתקררת, הוא בא לחלות פני הבעל שם טוב הקדוש, שיחזק את אמונת החתן.

צנה הבעל שם טוב לאסר את הסוסים לעגלה, הושיב את העשיר מימינו ואת חתנו ממולם, ויצאו לדרך. כעבר זמן מה הביט הבעל שם טוב למרום ושאל, "לדעתכם, ירד עתה גשם, או לא".

הם לא השיבו והשתוממו על עצם השאלה, בעצומה של תקופת תמוז היה המעשה,

מילין וקירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזַרְתָּא

חֲזַרְתָּא דְאִוּרֵיִתָּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

התבוננות שונה לגוף ולנשמה כפי המאפיינים של כל אחד מהם

כשזוכר גדלות נשמתו אינו בא לידי חטא על כן פנה התנא בדבריו בראשונה אל הנשמה ואמר: הסתכל בשלושה דברים - **הסתכל בג' דברים** נעלמים שצריך בהם הסתכלות. **דע מאין באת** - שחוצבה נשמתך מתחת כסא הכבוד והיא חלק אלוה ממעל, ואין ראוי שתעשנה זרה ונכריה לו במעשיך הרעים. **ולאן אתה הולך** - למקום שממנו חוצבה להשיג ארחות חיים, שמה עתידה נשמתך לילך ואין ראוי שתמנע טוב מבעליו. **ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון** - כי גם הנשמה עתידה ליתן דין וחשבון, וכמעשה הדחיגר והסומא שומרי הגן (סנהדרין צא). והדר מפרש עוד ג' אחרים על הגוף והם לגריעותא, 'מאין באת מטפה סרוחה' וכו'. באופן שהג' של הנשמה הם למעליותא, והג' של הגוף הם לגריעותא. וכולן שוין לטובה להרחיק את האדם מן העבירה, עכד"ק.

כל העולמות העליונים בשמחה והקב"ה משתבח בפני אבותיו כשעושה רצון ה'

הנה רואים אנו שפתח התנא בראשית דבריו כיצד יסתכל האדם ולא יבוא לידי חטא, והוא ע"י שיכיר גדלות נשמתו ולא יזיה מעלות רמות יכול להעפיל כששומרה בטהרה. וזו היא העצה הראשונה קודם שיצטרך לבוא לחשבון פחות יותר שיש לו להימנע מחטא מחמת העונש ופחיתות גופו. ומעין זה כתב הרמ"ע מפאנו ע"ה (עשרה מאמרות חקור דין, ח"ג פ"א): אבל מה שנראה לנו פשוט בכונת התנא הוא, **כי שומר נפשו בטהרה כשהוא נותן דין וחשבון, הקב"ה משתבח בו בכל פמליא דייליה כדכתיב**

בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם לֹא תַחְגְּדוּ וְלֹא תִשְׁמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לַמֶּת. פִּי עִם קְדוֹשׁ אֲתָה לַה' אֱלֹקֶיךָ בְּךָ בְּחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְהֵיטִיב לֹא לְעַם סָגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (יד' א).

בהקדם דברינו נבאר דברי חז"ל (אבות פ"ג מ"א): **עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלושה דברים ואני אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת - מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ורבו מפרשי המשנה שהקשו לשם מה כפל התנא דבריו. שבתחילה אומר 'מאין באת וכו', ואחר שמפרט שלושת ההסתכלויות חוזר ומפרש 'מאין באת מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה' וכו'.**

ענה על כך תלמידו של האר"י הקדוש הרה"ק רבי שמואל די אוזידא ע"ה בחיבורו הנודע **מדרש שמואל** (אבות שם), כי אכן שתי ההסתכלויות ביקש התנא ללמדנו כאן, האחת מכוונת לנשמה והאחת לגוף. אנשי הנשמה המבינים כי כל הגשמיות נבראה אך ורק לצורך הנשמה, אינם מתפעלים מהקורה והיקרה עם גופם שכן יודעים שהגוף אינו תכליתי ומה בכך כי ילך למקום עפר רימה ותולעה. כן גם יודעים היטב כי עתידים הם ליתן דין וחשבון, אך אין עיקרם ועבודתם מחמת הדין והחשבון כדברי **המסילת ישרים** (פכ"ד) בעניינה של יראת העונש: ואין יראה זו ראויה אלא לעמי הארץ, ולנשים אשר דעתן קלה, איך אינה יראת החכמים ואנשי הדעת.

המשך בעמוד הבא

ח"ו לידי יאוש. אלא בראשונה צריכין להגביה את כוחות נפשו, ולהסתכל במעלת נפשו ובמקור חצבה, 'ויגבה לבו בדרכי ה' יתברך', ורק אחר כך ישוב להכניע את כוחות החומר בתשובה, בתפילה, ובחננונים על העבר וכו'.

וממשיך על פי דברי המשנה: שני דברים אמר התנא, שצריך להגביה את הנפש ולהכניע את החומר, להגביה את הנפש אמר 'מאין באת' ולא פירש, כי ידוע מאין שורש כל איש ישראל, ומקרא מלא הוא **בנים אתם לה' אלקיכם**, בגופא דמלכא. וחזר ואמר שצריך נמי להכנעת החומר להסתכל נמי מאין בא החומר מטפה סרוחה וכו', ומכל מקום הרי סידר התנא בראשונה הגבחה הנפש ואחר כך הכנעת החומר, כי בהכנעת החומר בראשונה יש לחוש, ע"כ דברי קדשו.

כשזוכר מעלת נשמתו עושה כל מעשיו בהתלהבות

נעטיר נא שיעזור ה' יתברך ונזכה להכיר מעלת נשמתנו ולחיות בהסתכלות זו תמיד בכל ימי חיינו, ובכך לא נבוא לידי חטא, ועוד נזכה בהסתכלות זו לעבוד את ה' יתברך בחיות והתלהבות כדברי **השם משמואל** (מקץ תרע"ו ד"ה ויחי): ובאם היה דבק בהזכירה היה עושה כל מעשיו בחיות והתחדשות והתלהבות, כן יהי רצון אמן.

(ישעיה מט ג) **'ישראל אשר בך אתפאר, וקורא לאבות העולם ובניהם עמהם ואומר: אשריכם שיצא זה מחלציכם**. לפיכך סתם לן תנא ברישא ואמר 'לפני מ' ותו לא, כי הדבר ידוע דכולהו עלמין דזאן גבדיה.

דרוש נפלא נאמר בזה בשמו של הרה"ק בעל בית אברהם **מסלונים ע"ה**: 'מוסר ה' בני אל תמאס' (משלי ג יא), וביאר מהו מוסר ה' לבני ישראל עם קרובו - 'בני', דע לך כי בכל מצב שהוא הינך בני חביבי, בנו של מלך מלכי המלכים, ונשמתך אצולה תחת כסא הכבוד, 'אל תמאס' - אנא ממך אל תמאס ותלכלך חלילה את נשמתך הגבוהה בחטאים ועוונות.

כשיביט ויזכור מקור מחצב נשמתו לא יפול לידי ייאוש ח"ו

באם לא תעלה בידו, ישתמש באפשרות השניה ויכניע את גופו בהתבוננות בפחיתות גופו וביראת הדין בעלותו במחשבתו כי יעמוד לפני מלך מלכי המלכים לתת דין וחשבון שהיא יראת העונש. אבל תחילה לכל ממליץ התנא הקדוש כי הדרך המובחרת היא שידע ערך נשמתו, וכדברי **השם משמואל** (יתרו תרע"ג ד"ה בחודש): ובאמת זו עצה היעוצה לכל איש הבא ליטרה, לא תהיה ראשית מעשיו להכניע את החומר בתעניתים וסיוגופים, ולהתרמר בנפשו אפילו על חטאת נעורים, פן יבוא מזה

מִלְתָּא דְפִלְיָא

קולות מתן תורה נשמעים לעולם

וְשִׁמְרָתֶם לְעִשׂוֹת אֵת כָּל הַחֻקִּים וְאֵת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם (יא לב). ידוע מה שדרשו חז"ל בספרי (פי"ח) על פסוק זה, שיהיו חביבים עליך היום כאילו היום קיבלתם אותם מהר סיני, ויהיו רגילים בפיכם כאילו היום שמעתם אותם. והרי על אותו הקול שהיה במעמד הר סיני נאמר (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותירגם אונקלוס 'ולא פסיק', שהקול ההוא קיים עד היום הזה, וזהו הבת קול שיוצאת בכל יום ומכרזת שובו בנים שובבים, וגם הבת קול שיוצאת מהר חורב בכל יום ויום ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), ובכח זה יכול האדם המזכך לבו ומוחו לשמוע תמיד את קול ה' ותורתו אף כשהוא עוסק בעניני עולם הזה.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (או"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום. אבל הסי' (שם ס"ק ה) כתב, שתיקנו לחתום 'נותן התורה' שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נתן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נתן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים.

ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'ונתן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעים גם כיום, ובברכות התורה אנו ממשייכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח התורה להפך קללה לברכה

הקב"ה שעשרת הדברות יפתחו באות אל"ף, כי מכיון שניתנה התורה ניתן בה הכוח להפוך את הקללה לברכה ואת הדין לרחמים.

עבודת האדם להפוך הרע שבו לטוב

אמנם עדיין קשה, הגם שבכוח התורה אפשר להפוך את הקללה לברכה, מכל מקום הרי היה יכול לפתוח את התורה באות בי"ת שהיא בעצמה לשון ברכה, ולא לפתוח באות אל"ף ולהפוך את הקללה לברכה בכוח התורה. ונראה לומר על פי הפסוק שלפנינו **ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה** שהתורה כוללת בתוכה גם קללה וברכה, והיינו שבדברי התורה נתן לפניכם גם ברכה וגם קללה, וכן האדם כולל בתוכו טוב ורע, רוחניות וגשמיות, ולפיכך פותחת התורה בלשון קללה כדי לתת כוח להפוך את הקללה לברכה, ועל ידי התורה זוכה גם האדם להפוך הרע שבו לטובה ולברכה.

במתן תורה ניתן לתחתונים הכוח לעורר את העליונים

והנה קודם מתן תורה לא היה ביכולת האדם להפוך הרע לטוב, כי עדיין לא ניתן הכוח בתחתונים לעורר במעשיהם השפעה מהעליונים, והיתה בריאת העולם באיתערוות דלעילא ללא התעוררות התחתונים בבחינת 'עולם חסד יבנה', שהתעורר נחת רוח במרום ממה שעתידיים ישראל לקיים תורה ומצוות בעולם, וכן נמשך קיום העולם בחסד הבורא עד למתן תורה, ולכן לא נברא העולם אלא באות בי"ת הרומזת לברכה, כי עדיין לא היה בכוח התחתונים להפוך את הקללה לברכה, אמנם כשבא ליתן תורה לישראל פתח באות אל"ף כדי שיהפכו ישראל את הקללה לברכה, כי במתן תורה ניתן הכוח בידי האדם שיהיו מעשיו משפיעים בעליונים, וכן יהיה ביכולתו להפוך הרע שבקרב לטובה בכוח התורה.

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא כו). יש לברר בזה על פי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) במעשה בריאת העולם שפותח באות בי"ת 'בראשית ברא', ואמרו חז"ל, לפיכך פתח באות בי"ת ולא באות אל"ף, כי בי"ת לשון ברכה ואל"ף לשון ארירה, ועל ידי שנברא בלשון ברכה יהיה לו יותר קיום מאשר אילו היה נברא באל"ף הרומז לקללה. ומבואר כאן הכח הגדול הטמון באותיות הקדושות, שבהם נבראו שמים וארץ, כמבואר בעומק דברי חז"ל (זוהר תרומה קסא). אסתכל באורייתא וברא עלמא, ולעולם האותיות הללו מחיות ומקיימות את כל העולמות, ולכל אות יש כח לעצמה לטוב ולמוטב, ולכן דקדק לפתוח באות שיש בה ברכה ולא קללה.

ככוח התורה מהפכים הקללה לברכה

והנה במדרש אמרו (ב"ר א י): אמר ר' אלעזר בר חנינא בשם ר' אחא, עשרים וששה דורות היתה האל"ף קורא תיגר לפני כסאו של הקדוש ברוך הוא. אמרה לפניו, רבוננו של עולם אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי, אמר לה הקדוש ברוך הוא העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר (משלי ג יט) 'ה' בחכמה יסד ארץ וגו', למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח תחלה אלא כך שנאמר (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלקיך'.

ויש להבין דברי חכמים, אם מתחילת בריאת העולם לא פתח באל"ף משום שיש במשמעה 'ארירה', מדוע כשפותח בסיני כן ניתן לפתוח בלשון 'ארירה'. פירש **רבי שלמה קלוגר ע"ה באמרי שפר** (ריש בראשית) כי אכן העולם מצד עצמו אינו יכול להתקיים באות אל"ף כדי שלא יתעורר כוח הארור, אבל עשרת הדברות פותחים באות אל"ף 'אנכי', כי התורה יש בה כוח להפוך הקללה לברכה, וזהו שאמרו חז"ל שהיתה האות אל"ף קוראה תיגר על שלא נברא בה העולם, ואמר לה

חסד יסודו של בנינו של עולם

אתה עושה כן הריני ז'ן אותך ח'ן אותך ומט"ב אותך ונותן לך י'רושה לעולם הבא. והקשה, מהו שאמרו ה"ו שמו של הקב"ה, וי"ד להיכן הלך. ועוד מה שייך שמו של הקב"ה אם אתה עושה כן. אלא העניין הוא כי א'ב'ג'ד'ה' גימטריא י"ה ואחר אותיות אלו באה האות ו', שהם יחד כל אותיות ה' יתברך, ובא לרמוז לנו, הרוצה להעשות מרכבה לשמו של הקב"ה יאחז צדיק דרכו בשני אלו, האחד א'לף ב'ינה הוא התורה אשר דת כנגד האש שבקדושה שהוא המתלהב בתורת ה' שנאמר בה (ירמיה כג כט) 'הלא כה דברי כאש'. וג'מול ד'לים זה גמילות חסדים כנגד המים שבקדושה. ובכך השלים שמו של הקב"ה, ואם אתה עושה כן הריני זן אותך חן אותך ומט"ב לך, ונותן לך ירושה לעולם הבא.

המורם מזה גודל הדביקות שנדבק האדם בבוראו ע"י שעוסק בגמילות חסדים, ובכך מובן הכיצד עולה בקנה אחד עם העוסק בתורה וקובר את בניו, שיכולים לבוא בכח גמילות חסדים לדרגות גבוהות ועצומות ממש מעין אלו.

בקלות יכול כל אדם לקיים מצוה זו

מצות גמילות חסדים הוא מצוה שבגופו ואף אם אין בידו כלום, יכול לגמול חסד, והרי הן דברי הגמרא (סוכה מט:): תנו רבנן, בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, צדקה בממונו, גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו. צדקה לעניים, גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים. צדקה לחיים, גמילות חסדים בין לחיים בין למתים.

ולמעלות אלו יכול כל אדם לבוא, שאף שבשאר כל מצוות התורה צריך לעשותם לשם שמים ולא לצורך עצמו וטובתו כדי שתהיה המצוה בשלימות. בגמילות חסדים ובצדקה שונה הדבר ואף אם עושה המצוה שלא לשמה עולה לו המצוה, כמו שאמרו בגמרא (פסחים ח). האומר הרי סלע זו לצדקה בעבור שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור.

אָחְרֵי ה' אֱלֹקִים תִּלְכוּ (יג ה). איתא בגמרא (ברכות ה). 'כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל עוונותיו'. וצריך להבין הכיצד מקומה של גמילות חסדים נמצא בין דרגות העצומות של העוסק בתורה והקובר את בניו.

אלא הוא גופא נראה מכאן, שאכן גדולה מעלתה של גמילות חסדים עד למאוד, שהיא עיקרו ותחילת בנינו של עולם ככתוב (תהלים פט ג) 'כי אמרתי עולם חסד יבנה', ודרשו חז"ל (סוטה יד): דרש ר' שמלאי, תורה, תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים, דכתיב (בראשית ג כא) 'ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם', וסופה גמילות חסדים, דכתיב (להלן לד ו) 'ויקבור אותו בגיא'. ובתנחומא (וישלח י) הוסיף: אמצעיתה ביקור חולים שנאמר (בראשית יח א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא'.

דביקות עליונה ע"י גמילות חסדים

בגמילות חסדים ישנם שלשה עניינים אלו שנכתבו בתורה. האחד, לזון ולפרנס עניים שנכלל במעשה ה' - 'ויעש כתנות עור וילבישם'. השני, גמילות חסד לחיים שהיא ביקור חולים. והשלישי, גמילות חסד עם המתים כדכתיב 'ויקבור אותו בגיא'. ובשלשה אלו נדבק האדם בבוראו כאמרת אלוה צרופה בפסוק שלפנינו כמו שאמרו בגמרא (שם) **אחרי ה' אלקיכם תלכו**, וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה, והלא כבר נאמר (לעיל ד כד) 'כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא'. אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים וכו' אף אתה וכו'.

כשעוסק בתורה וגומל חסדים זוכה

להיעשות מרכבה לשמו יתברך

וידועים דברי החתם סופר (בהעלותך ד"ה הרק) על הגמרא שדרשו הדרדקי (שבת קד): א' ב' אלף בינה, ג' ד' גמול דלים, ה"ו שמו של הקב"ה, אם

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

המשך מגילון הקודם:

זהירות יתירה מטכנולוגיה אסורה (ב')

עשיר בשי"ן ימנית, זה אומר לך על שמאל שהיא ימין, שגם העושה שמאל יזכה לעושר וכבוד אם כך אמרו חכמים.

לכל הפחות לנסות - והבא להיטהר מסייעין בידו

הצדיקים יודעים מה התיקון של הדור, אך המפספס את מה שהורו לנו, ואינו מקיים עדיין, לכל הפחות ינסה. הרי כולנו יודעים שהבא להיטהר מסייעין בידו, ממילא כל הקושי זה רק בהתחלה - לפתח חטאת רובץ, אך מיד לאחר מכן מקבלים סיוע מהקב"ה שעוזר לכל אחד להתגבר על יצרו כמו שאמרו חז"ל יצר הרע מתגבר על האדם בכל יום ומבקש להמיתו, ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (יקידושין ל:). כשיש סיוע זה כבר יותר קל, ולכן ינסה לשמוע בכל דברי חכמים ובעזרת הסיוע השמימי שמקבל יצליח לשמוע ולקיים את דבריהם ולזכות לתקן את המצוה של הדור שלנו - ולא תביא תועבה אל ביתך. וכל הקושי זה רק בהתחלה לפתח חטאת רובץ. היצר הרע בא בהתחלה שאין עזרה של בורא עולם, אבל כשיש עזרה זה קל.

בוודאי אדם שלא שקע במצולות המכשירים הפסולים יש לו פי כמה וכמה להיזהר שלא יבוא לידי כך. כי היצר הרע מתחיל בדברים קטנים, כמו שדוד המלך ע"ה אומר בתהלים (תהלים יט יב) 'גם עבדך נזהר בהם בשומרם עקב רב, עקב רב' הכוונה על הדברים הקטנים אלו הנראים כעקב בחשיבותם כמו עקב של אדם שהוא למטה מכל האדם ונדרס בכל רגע. וזה מה שדוד המלך מלמד אותנו 'גם עבדך נזהר בהם', היצר הרע מתחיל בדברים קטנים, מזלזל בתקנה, בגדרים וסייגים, באמרו וכי מה יש להחמיר, זו הרי רק תקנת חכמים ואין עליה עונש, אך על האדם להשכיל ולעמוד איתן כנגדו, שאם יתן לו דריסת רגל אט

גם מי שעובד אין לו תירוץ של אין ברירה

ולא נאמר כי כל זה נאמר רק לבני תורה אבל מי שעובד אין לו ברירה. כי אין דבר כזה. על כל אחד נאמר (אבות פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וזה נאמר גם על העובר על דברי חכמים שאסרו מכשירים אסורים, שכן התנא אינו אומר 'ליתן דין וחשבון לפני ה', אלא אומר 'לפני מלך מלכי המלכים' מי הם מלכי המלכים, הלא הם גדולי הדור שכולנו תלמידיהם, שכך נקראים הם בגמרא (גיטין סב). מאן מלכי - רבנו, וביאר **הקדושת לוי** (לקוטים ד"ה מלך) שכיון שהצדיקים גוזרים והקב"ה מקיים נמצא כי הם מולכים על מלך העולם כביכול, ובא לומר לנו כי זה בכלל הדין וחשבון.

ואם גדולי הדור אמרו להתרחק 'ולא תביא תועבה אל ביתך', לשמור על העינים, להישמר מכל המכשירים הטמאים, אז אנחנו מקיימים את דבריהם ובכך מקיימים 'ושמרת לעשות ככל אשר יורוך' (להלן יז י), 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וברשי"י כתב מחז"ל: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. גם אם אדם חושב אחרת ולדעתו נראה שזה ימין והצדיקים אומרים שזה שמאל, אז זה ככה ולא תסור מן הדבר.

השכר הגדול לשומע דברי חכמים

וכאן גם טמון גודל השכר לשומע לדברי חכמים, כפי שאומר **מו"ר אבי צוק"ל** בשם צדיקים, היכן מצינו שחכמים אומרים על ימין שהוא שמאל. ותירצו, כתוב (להלן יד כב) 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך', לשם מה כפל הדברים 'עשר תעשר' הרי יכול היה לומר 'עשר'. אלא אמרו חכמים ודרשו בגמרא (שבת קיט). 'עשר בשביל שתתעשר', אם אתה מעשר אתה זוכה להיות עשיר. יוצא אפוא כי במקום שהיה כתוב 'תעשר' בשי"ן שמאלית, דרשו חכמים 'תעשר' תהיה

המשך בעמוד הבא

(שם טז ח). ואפילו שאדם לא נמצא בדרגה גבוהה כזו, על כל פנים יש לו סיוע להצליח בכל דרכיו כשעושה בהם את רצון ה' ונשמר מכל משמר מהכלים הנוראים.

סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה

וְאֶכְלַמָּהּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לִשְׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מֵעַשָׂר דָּגְגָה תִירְשֶׁה וְיִצְהָרְךָ וְכִכְלַת בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים (יד כג).

איתא בזוהר הקדוש (יתרו פב): שתרי"ג מצוות הם תרי"ג עצות שנתנה התורה אדם להיטיב בהם דרכיו, כדי להידיבק על ידיהם בשכינה הקדושה, שתהיה השכינה שורה ומתהלכת בקרב בני ישראל, וכדי לזכות בהם לחיי העולם הבא.

והוסיף בקדושת לוי (פסח ד"ה חכם) שמקרא מלא הוא, **למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים**, שכל התורה והמצוות הן בכדי לבוא על ידיהם ליראת הרומומות ואהבת ה'.

ובבני יששכר (חודש ניסן מאמר ד דרוש ז) כתב שזו היא סגולת המצוות שהם עצות לבני ישראל לפתוח על ידיהם שערי ברכה וטובה, כי כל מצות עשה מעוררת לפי שורשה שפע גנזי ברכות ישועות וחסדים מן השמים, וכן ההימנעות מלעבור על מצות לא תעשה מונעת השפעה לכוחות הרע והסטרא אחרא, כי הכל תלוי במעשיהם של ישראל וכמו שכתוב (להלן ל, טו) 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע'.

אט ישלוט עליו ויסינתנו לדברים חמורים יותר, עד שמגיע חלילה וחס לעבוד עבודה זרה. ואשרי ואשרי חלקו של הנמנע מלתת דריסת רגל ליצר, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (שם א א) 'אשרי איש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב' והסבירו חז"ל (ע"ז יח:). אם הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לשבת, שכך אומנתו של היצר. וכך כתוב (משלי א טו-טז) 'בני אל תלך בדרך איתם מנע רגלך מנתיבתם כי רגליהם לרע ירוצו'.

לפיכך לא יאמר האדם, הרי אנחנו מתפללים, שומרים שבת, נותנים צדקה. כי כשהקב"ה יבוא בחשבון עם האדם יראה כי 'אחת דיבר אלקים שתיים זו שמעתי' (תהלים סב יב), אמנם מדובר רק בעבירה אחת שעבר, אך 'שתיים זו שמעתי' זה משליך על כל המצוות של האדם, שכאשר עושה אותם בטומאה יבוא לראות כל מצוה ופרט יראה כי נמחק הכל בחשבון הזכויות שלו. בראש במכשיריים האסורים שזה לא מניח לאדם להתפלל ללא מחשבות זרות וללא ניתוק המחשבה כך שבכל אופן יוצא שלא קיים את המצוה כמו שצריך.

כשעושים רצון ה' ניתן להסדר ללא טכנולוגיה

עוד כדאי לדעת, כי הקב"ה עוזר לאדם שיוכל להסתדר גם ללא טכנולוגיה, כמו **שמו"ר אבי ע"ה** בעת שהיה בודק את הסכין סיפר לי פעם, שהמליץ הגדול **הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה** לא היה שוחט אם לא היה רואה שם הו"ה על הסכין. פעם הלך בדרך מן מלווי, והראה להם להיכן ללכת, כששאלוהו מעני יודע, השיב כי שם הו"ה הולך לפניו ורואה להיכן צריך ללכת. הרי לנו שהצדיקים אינם צריכים טכנולוגיות כדי לדעת את הדרך, יש להם ידיעה ברורה כי ה' מנחה אותם ומוליכם, 'שוית' ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'

א. וכן הם דברי הוזהר: רבי יהודה פתח, מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו, בכמה ארוחין אוריינת אסהידת כבר נש דלא יחוב קמי מאריה, בכמה ארוחין ייחב ליה עיטא דלא יסיט מארוחיו לימינא ולשמאלא, בכמה ארוחין ייחב ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה וימחול ליה. דתנו שית מאה ותלת עשר זוני עיטא ייחב אורייתא לכר נש למחוי שלים במאריה, בנין דמאריה בעט לאוטבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי, ויתוי בעלמא דאתי [רבי יהודה פתח, מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהילתו, בכמה דרכים העידה התורה באדם שלא יחטא לפני אדונו. בכמה דרכים נתנם לו עצה שלא יסטה מדרכיו ימין ושמאל. בכמה דרכים נתנה לו עצה איך ישוב לפני אדונו וימחול לו. ששינו, שיש מאות ושלשה עשר מיני עצה נתנה תורה לאדם להיות שלם באדונו, שמוסם שאדונו רוצה להיטיב לו בעולם הזה לעולם הבא, ויותר לעולם הבא].

י"א לאור ע"י מבין אור לוישיים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור
מצדדים בשבת ממנו אור לוישיים
פניצוב ועמוד: שוקי קני

בְּתַתְךָ לוֹ - מצות צדקה

יחד עם ה'פתקי דרחמי' [=קוויטלאך] שהגיעו לפניו. פעמים רבות היה המשמש מופתע לגלות שעניים ואביונים שנכנסו אל המאור עינים וסיפרו לו את צרתם, שאין בידם לפרנס את בני ביתם או להכניס צאצאיהם לחופה, היו מקבלים מידו את כל המעות שהגיעו לידו. אולם במקרים שעדיין לא הספיקו עניים לבקש מהמאור עינים את נדבת לבו, היה המשמש מקבל את הכסף ורוכש בהם את צרכי הבית.

כשיצא העשיר מחדרו של המאור עינים הוא שמח להודיע למשמש בקודש על הסכום הגדול שנתן לרבי, והמשמש מצידו אכן המתין בסבלנות רבה לסיומו של יום, בו יוכל כהרגלו להכנס אל הרבי ולבקש ממנו את הכסף לצרכי הבית. המשמש הרהר לעצמו, כי היות ולאחרונה הוא שח באזני הרבי על המצב הכלכלי הקשה של משק הבית, הרי שבוודאי הרבי יתחשב בכך וישאיר את כל שלש מאות הרובלים לצרכי הבית.

דווקא באותו יום גדשו עשרות חסידים את חדר ההמתנה וביקשו להכנס לרבי. המשמש עמד על המשמר, ועד שזה יוצא זה נכנס. לאחר מכן הפסיקו את קבלת הקהל והרבי יצא לתפילת ערבית בבית המדרש. לאחר התפילה פנה הרבי להפסקה קצרה, ושוב המשיך לקבל עוד חסידים לעצה ולברכה עד שעה מאוחרת בלילה.

במשך כל אותם השעות שהרבי היה עסוק בקבלת קהל ישב המשמש סמוך לשולחנו וניהל במרץ רב תכתובת עניפה. הוא סידר ברשימה ארוכה ומפורטת את החובות שיש בבית הרבי

כשהיה הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א מבקש לחדד את הרעיון שהבחנה שכלית יש בה קשר מהותי לעבודת ה' בפועל, לא רק אצל יהודים מהשורה, מקיימי תורה ומצוות, אלא גם אצל עבודתם הנעלית של צדיקים גמורים, היה הרבי מספר את הסיפור הבא:

ידוע שהרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל זיע"א, בעל 'מאור עינים', היה עני גדול ופרנסתו הייתה מצויה לו בקושי רב ובדוחק גדול. מעשה שהיה וביום מהימים הביא לו אחד מחסידיו, סוחר שההצלחה האירה לו פנים והפך לעשיר גדול, מתנה גאה: שטרות ערוכות ומסודרות העולות יחד לסכום גדול של שלש מאות רובל.

היה זה דבר בעתו מה טוב, שכן חובות הבית הקדוש עלו למעלה ראש מחמת ההוצאות המרובות שהיו מנת חלקם בחדשים האחרונים, וכמעט שבעלי החנויות סירבו למכור להם יותר בהקפה, ואך בקושי רב הסכימו להאריך להם את מועד הפרעון. ולא יעלה בדעתכם לאמר כי החובות הצטברו על הוצאות של מותרות למיניהם, לא ולא, שכן המאור עינים היה דרכו להסתפק במועט, ומרבית הממון שהגיע לידו היה מפזרו לצדקה ולמעשים טובים, ונמצא שאפילו בעד המינימום הנדרש לתפעול הבית לא היה בידו, וכך הצטברו להם החובות אצל הנחתום והחנווני וכיוצא בהם.

כדרכם של צדיקים היה אחד החסידים משמש בקודש אצל המאור עינים לפני ולפנים ודואג לכל צרכיו הגשמיים. אותו משמש מסור היה מבקש מרבינו שיתן לו מעות ככל אשר יש בידו מדמי ה'פדיונות' אשר הביאו לו החסידים

התפלא ושאל אותו: מה חרה לך ולמה נפלו פניך? הנה יש לך כאן כמה עשרות רובלים שבוודאי יספיקו לצרכי היום, וכמה עלינו לשבח ולהודות לרבון העולמים הזן את העולם כולו בטובו ששלח לנו מאוצר מתנת חנם ממון כדי שיהיה לנו לכל צרכינו.

ויהיה כשמוע המשמש את הדברים שהשמיע באזניו המאור עינים לא יכול היה להתאפק. החובות שרבצו על בית הרבי נגעו מאוד לליבו, ובדברים היוצאים מהלב הוא הרהיב עוז לומר לרבי: ילמדנו רבינו להיכן נעלמו שלש מאות הרובלים שחסיד פלוני הביא היום לרבינו, והרי לא נעלם מעיני הרבי גודל ההוצאות שיש בביתו נאווה קודש והחובות הרבים שעלו והשתרגו על צווארנו. והנה זה כבר כמה וכמה שעות שמדמה אני לעצמי שאקח את רובלים אלה ואפרע את החובות הרבים, ועתה אנה אני בא.

הסתכל המאור עינים במשמשו המסור שכאבו הרב ניכר היה על פניו, ויאמר לו: דע בני, כי אכן ברגעים אלו בהם החסיד הביא לי את שלש מאות הרובלים התפלאתי מאוד ותהיתי לעצמי: מדוע מגיע לי סכום גדול כזה? אולם במחשבה שניה נהייתי והסברתי לעצמי: הנה זכיתי ומצאתי חן בעיני רבון העולמים ליתן לי ולבני ביתי את מזונותי בהרחבה גדולה ובדרך כבוד. אולם משהוספתי והרהרתי בזה עלו לי המחשבות שמא זה לעומת זה נעשה לי כאן, והשפעה גשמית מופלגה זו שמא היא באה תחת שפע רוחני שהיה יכול לבוא אלי.

כך הייתי מהפך במחשבותי לכאן ולכאן, עד שנכנס אלי לחדר אחד מהחסידיים ודמעתו על לחיו. הוא גילה לפני את מצוקת לבבו, כי הנה משפחתו ברוכת ילדים והוא מוצא את פרנסתו משכירת אכסניה מאחד הפריצים. באכסניה זו הוא מרויח כדי חייו, וממנה יש

והוסיף רשימה נוספת כמה ישלמו להם זה עתה מתוך שלש מאות הרובלים שהגיעו לרבי. המשמש גמר בדעתו שראשית כל יש לשלם את כל החובות לספקי מצרכי המזון ורק לאחר מכן יש לשלם לשאר בעלי החובות, כדי להבטיח אספקה שוטפת של מזון ומחיה לבית הרבי.

כשאחרון החסידים יצא מחדרו של הרבי נכנס המשמש בקודש ופניו מאירות משמחה ומהתרגשות אודות הכסף שעתיד להגיע לידיו ולפתור את בעיית החובות שהעיקה עליו מאוד. בדרך ארץ וביראת הרוממות הוא התכופף אל מול הקודש וביקש שיואיל נא הרבי לתת לו כסף עבור צרכי הבית.

המאור עינים הנהן בראשו ולנגד עיניו של המשמש פתח את מגירת השולחן בה היה מניח את הכסף שקיבל מהחסידיים. המאור עינים החל לאסוף ולקבץ את הכסף שהיה מונח במגירה, והמשמש עומד משתאה ומשתומם לראות את הרבי גורף מטבעות נחושת לרוב, גם כמה מטבעות כסף, ואפילו שלשה מטבעות זהב. ואילו השטרות נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה.

הרבי סימן למשמש כי הנה הוא יכול לקחת את כל הכסף שהצטבר במגירה, אולם המשמש נשאר עומד על מקומו באין אומר ודברים, המום מהעלמות המעטפה הגדושה שהביא החסיד העשיר ובה שלש מאות רובל. המטבעות הרבות עלו אמנם יחד לחשבון של כמה עשרות רובלים, אך מה הם מול אותם שלש מאות רובל שנעלמו בפתע פתאום. המשמש לא העז לדבר כלום בפני הרבי, אולם לא היו לו כוחות נפשיים לקחת את מתי מספר הרובלים, ולדעת שחלומו הגדול על תשלום כל החובות קורס מול עיניו.

המאור עינים בראותו את המשמש בקודש עומד על מקומו כשפניו ועגובים ועגומים ביותר,

סכום גדול כזה לאיש אחד או שמא ראוי לחלק זאת לכמה משפחות, שהרי במעות אלה אפשר להחיות לכל הפחות שש משפחות שתהיה להן פרנסה, ומהיכי תיתי לתת את כולם לאיש אחד.

בשל כך באתי במבוכה גדולה ולא ידעתי מה לעשות. הרהרתי וראיתי כי שתי הדיעות, גם זו האומרת לתת כל הסכום לאותו חסיד וגם זו האומרת לחלק את הסכום לכמה משפחות, הנה שתיהן צודקות וישרות, ומה יש לי לעשות. ראיתי שאין לי הכרע בדבר וביקשתי סיעתא דשמיא להכריע בדבר.

באותה שעה באתי לידי הכרה והבנה, כי שתי דעות אלו הם למעשה דעת היצר טוב מול דעת היצר הרע, ודווקא הדעה האומרת לחלק את הסכום לכמה משפחות היא אינה דעת יצר הטוב, שכן אילו היתה זו אכן דעת היצר הטוב הלוא היה עליו לחוות את דעתו מיד כשהובא לי הסכום, ולייעצני לקחת את שלש מאות הרובלים ולחלקם לששה חלקים, והרי הוא לא אמר לי כך, אלא רק כאשר זיכני השם יתברך לשמוע את קול היצר הטוב לעשות כפי הצריך ולתת את הסכום כולו לאותו חסיד שהיה זקוק לו, או אז הגיע היצר הרע לרמותני ולייעצני עצת אחיתופל זו שמא כדאי לחלק את הסכום לכמה משפחות. כמוכן שברגע שזיהיתי נכונה את זהותו של היועץ הרע, קיימתי עצת היצר הטוב במלואה. קראתי לאותו חסיד ונתתי לו את שלש מאות הרובל כדי שישתמש בהם לצרכיו החשובים.

הנה זו ההבחנה השכלית הנכונה, לדעת מה עצת היצר טוב ומה עצת היצר הרע, ולבחור בטוב.

לו ממון לשלם למלמדים המרביצים תורה בילדיו הרכים. אלא ששנה זו לא עלתה יפה וההוצאות של האכסניה עלו על ההכנסות. עתה לא זו בלבד שאין לו לשלם לפרץ את דמי השכירות, ועומד הוא בפני סכנת גירוש מהמקום, הנה גם אין לו די ממון לשלם למלמדים. ונוסף גם הוא, שלפני כמה חדשים עשה שידוך נאה עם בתו הבכורה עם בחור מופלג בתורה ובחסידות, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, וככל שמתקרב זמן הנישואין בשעה טוב ומוצלחת הנה הוא רואה שאין בידו כלום כדי להלביש את בתו הכלה במלבושי כבוד כנהוג, ובוודאי שאין לו לפרוע את דמי נדונייתה שאותם הבטיח.

המשיך המאור עינים ואמר למשמש: כשמעתי את כל דבריו של אותו חסיד אומלל, תיכף עלה בדעתי כי אפשר הדבר שזיכני השי"ת להיות גבאי צדקה, וייתכן שאותו סכום גדול של שלש מאות רובלים שהובא לי על ידי אותו חסיד הוא כדי שאזכה על ידיו במצוות גדולות כאלו: תלמוד תורה - בפרעון החוב למלמדים, צדקה - בהצלת משפחה חשובה זו מחרפת החובות והגירוש מהאכסנייה, והכנסת כלה - להכניס את בתו לחופה בהקדם.

מצאתי גם סמך לסברתי זו כי בשעה ששאלתי את החסיד: לאיזה סכום כסף עולים כל חובותיו, הן למלמדים, הן לפרץ בעל האכסנייה והן לצרכי הכנסת כלה, השיבני כי סך הכל עולה לשלש מאות רובלים. מששמעתי כי הסכום מכון היה לי בכך סימן משמים כי אכן לצורך כך הגיעו רובלים אלו לידי.

אמנם כשהחלטתי לתת את כל שלש מאות הרובלים לאותו חסיד, לפתע עלתה שאלה ברעיוני והתחלתי מסתפק, האם כדאי לתת

ויקרא) כי הנה פעמים העשיר מבקש להרחיק את העני מעמו ולא לגמול עמו חסד בצדקה ובמעשים טובים בשביל הריח הרע שעולה מהעני, הן מחמת מלבושיו המזוהמים מזיעת הגוף, שאין בידו מלבושים כראוי להחליף וללבוש בגדים נאים ומכובסים כהוגן, והן מחמת המאכלים הגסים שיש לו במאכלים, שומים ובצלים, שהעניות מנוולתו ומביאתו לידי כך.

ופעמים שגם אם העשיר נותן צדקה לעני, עדיין הוא בז לו והעני מאוס אצלו מאוד, שכן הוא איש איסטניס ומפונק ואילו העני עולה מעמו ריח רע ודוחה, כך שלבבו רע בתנו את הצדקה לעני, עד שהמחשבה העולה על דעת העשיר היא כי למה יתן את הצדקה לידי העני, מוטב יהיה לו אם ישלח את הצדקה על ידי שליח. והעני, מרגיש ורואה שהעשיר מדחה אותו ומתרחק מעמו.

ועל זה באה התורה ומזהירה את העשיר לבל ירע לבבו בשעת נתינת הצדקה לעני, אלא עליו ליתן את הצדקה בעצמו, הוא ולא שליח, ולקרב את העני בדברים נעימים ומתקבלים על הלב ולפייסו על מצבו האומלל. ועיקר השכר הבא למתן הצדקה הוא לאו דווקא עבור הצדקה עצמה, כי אם על מה שעושה רצון הקב"ה ומקרב את העניים, וזהו שסיים הכתוב 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך'.

ויש להוסיף ולהשלים זאת עם דברי המאור עינים, שעד שהעשיר סובר שהעני יש לו ריח רע מגופו וממלבושיו, הרי שהאמת היא שכל אדם שאינו נותן צדקה כראוי, דווקא כספו שלו הוא שמקבל ריח רע, כבשר שלא נמלח, ואדרבה על ידי נתינת הצדקה הוא מביא ריח טוב על כספו.

חידוש מופלא אודות מצות נתינת צדקה כותב הרה"ק מטשרנוביל זיע"א בספרו 'מאור עינים' (פרשת מטות): **כי באמת מי שיש לו חוש הריח הרוחני, ועיני שכל לו ולא עיני בשר, יראה ויסתכל שהמעות של אותן שאין נותנין צדקה כראוי מסריח ממש כדבר שלא נמלח ושוהא מבלי מלח.**

וכבר ציינו דורשי רשומות, שאם רבינו המאור עינים כותב כן אודות מי שיש לו את העיניים הרוחניות יחד עם חוש הריח הרוחני, שהוא רואה ומריח שהכסף של הנמנעים מנתינת צדקה הוא עם ריח רע וסרחון כבשר שנתעפש וריחו הרע נודף, אין זאת אלא מפני שהוא עצמו ניחן היה בחושים רוחניים אלו, יען שהיה לו להמאור עינים חושים רוחניים נשגבים, חוש הריח וחוש הראיה, ואמר דיבורים אלו ממה שראה בעיניו והריח באפו ממש.

ידיעה מופלאה זו מסביר המאור עינים בהקדם דברי הגמרא במסכת כתובות (טו:): 'מתלין מתלא בירושלים: מלח ממון חסר'. והיינו, שהיו מושלים משל בירושלים: שהצדקה הרי היא כמלח, וכל הרוצה לשמור על ממונו, כשם שמלח שומר על המאכל, יחסר מממונו לצדקה. ולא זו בלבד שנתינת הצדקה שומרת על הממון שלא יאבד, הרי שהיא גם מגינה ומצילה על הכסף לבל יבאיש ויהיה ריחו רע.

על הפסוק בפרשת השבוע (דברים טו י'): **נָתַן תָּתֵן לוֹ וְלֹא יֵרַע לְכַבֵּךְ בְּתַתֵּךְ לוֹ כִּי בְגִלְלֵךְ הִזְהָרְכֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ** פירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מסיאהט זיע"א, תלמידים של רבותינו הישמח משה והמגיד מקוזניץ, בטוב טעם בספר 'דרך אמונה' (פרשת

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף ממועזבוז ב"ר אברהם יהושע העשיל

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך